

POLSKIE TOWARZYSTWO
ANTROPOLOGICZNE

BIULETYN PTA NR 23

Grudzień 2020

POLSKIE TOWADZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań

tel. 61 8295713 fax. 61 8295730

<http://www.ptantropologiczne.pl>

e-mail: pta@amu.edu.pl

Adres do korespondencji:

dr hab. Jacek Tomczyk, prof. ucz.

ul. Wóycickiego 1/3, 01-938 Warszawa

Z okazji nadchodzących świąt Bożego Narodzenia składamy wszystkim Członkom i Sympatykom Polskiego Towarzystwa Antropologicznego najlepsze życzenia. Choć czas epidemii wpłynął na nasze życie i ograniczył wzajemne relacje to w Betlejemskim świetle wciąż widać nadzieję na lepszy czas i lepsze jutro. Niech Nowonarodzony złożony w Betlejemskiej stajni będzie naszą siłą i radością. Niech Jego łaska pomaga nam pokonywać wszelkie trudności i pozwala z ufnością patrzeć w przyszłość. Oby nowy nadchodzący rok był dla Wszystkich nas dobry i pomyślny!

Zarząd PTA

POLSKIE TOWARZYSTWO ANTROPOLOGICZNE

ZARZĄD GŁÓWNY

Przewodniczący

dr hab. Jacek Tomczyk, prof. ucz.

Zastępca przewodniczącego

dr hab. Marta Krenz-Niedbała, prof. ucz.

Sekretarz

dr Beata Cienkosz-Stepańczak

Skarbnik

dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek

Członkowie Zarządu

dr hab. Zbigniew Czapla, prof. ucz.

dr hab. Łukasz Kryst, prof. ucz.

dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. ucz.

dr Aleksandra Pudło

dr Jacek Szczurowski

dr hab. Anita Szwed, prof. ucz.

dr hab. Małgorzata Waszak, prof. ucz.

KOMISJA REWIZYJNA

Przewodnicząca

dr hab. n med. Iwona Teul

Zastępca przewodniczącego

dr Agnieszka Tomaszewska

Członkowie

dr Justyna Andrzejewska

dr Joanna Rogóż

dr Aleksandra Stachoń

SĄD KOLEŻEŃSKI

Przewodniczący

Członkowie

dr Maciej Mularczyk,

dr hab. Ewa Rębacz-Marón,

dr Wioletta Nowaczewska,

dr hab. Agnieszka Suder, prof. ucz.

dr Jerzy Saczuk

RZECZNIK PTA

dr Aleksandra Pudło

ADMINISTRATOR STRONY INTERNETOWEJ PTA

mgr Barbara Mnich

ODESZLI OD NAS...

Prof. ucz. dr hab. Zofia Sikorska-Piwowska

20 października 2020 roku, odeszła Pani prof. ucz. dr hab. Zofia Sikorska-Piwowska, zasłużony wieloletni pracownik Zakładu Anatomii Prawidłowej i Klinicznej WUM. Czynna zawodowo niemalże do ostatniej chwili, pomimo choroby, z którą tak dzielnie walczyła. Osoba o bezgranicznych i wszechstronnych horyzontach myślenia. Można powiedzieć: ktoś wyjątkowy i pioniersko pragnący połączyć nauki biologiczne z matematyką, Autorka wielu publikacji z dziedziny prymatologii i ewolucji lokomocji, oprócz tego Jej pasją był rozwój ontogenetyczny kręgowców w tym człowieka. Nikt tak, jak Pani Profesor nie potrafił opowiadać o niuansach rozwoju cewy nerwowej, tak jakby to była najprostsza rzecz na świecie, słuchaliśmy i patrzyliśmy z podziwem. Ponieważ przyjaźniłyśmy się od lat i niejedno razem przeżyłyśmy, to mogę powiedzieć, że niezwykła u Zosi była chęć poznawania świata i nawet, jako już bardzo dojrzała osoba podróżowała, tak jak to mają w zwyczaju robić ludzie młodzi, bez nadzwyczajnego komfortu i z własnym planem. W pokoju nr 5 *Anatomicum*, nadal stoi Twoje biurko i krzesło, jeśli ktoś na nim przysiadł to na brzeжку i nieśmiało, nie wierząc, że nie przyjdiesz i nie podpowiesz jak to z łukami skrzelowymi było i co z nich powstaje. Człowiek istnieje dopóki zdeponowany jest w pamięci innych ludzi i ta pamięć nadal krąży korytarzami Zakładu Anatomii i w wielu innych miejscach.

Hanna Mańkowska-Pliszka

Dr Jan Sobiecki (1952-2020)

Dr Jan Sobiecki – pierwszy z prawej

Z przykrością informujemy, że 27 listopada br. zmarł długoletni pracownik Zakładu Antropologii Instytutu Nauk Biomedycznych Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie, wieloletni członek Polskiego Towarzystwa Antropologicznego. Dr Jan Sobiecki w 1985 roku obronił pracę doktorską nt. „Czynniki warunkujące poziom sprawności fizycznej 13-letnich chłopców i dziewcząt z Nowej Huty” wykonaną pod kierunkiem prof. Zofii Bocheńskiej. Był autorem i współautorem ok. 100 publikacji z zakresu rozwoju biologicznego człowieka, m.in. następujących prac: Biologiczne i społeczne uwarunkowania zmienności przebiegu rozwoju fizycznego dzieci i młodzieży z Nowej Huty (wyniki badań ciągłych) /1993/; Dziecko krakowskie 2000: poziom rozwoju biologicznego dzieci i młodzieży miasta Krakowa /2002/; Dziecko krakowskie 2000: sprawność fizyczna i postawa ciała dzieci i młodzieży miasta Krakowa /2003/; Cechy somatyczne i sprawność motoryczna mężczyzn z populacji krakowskiej /2004/; Budowa ciała i aktywność fizyczna osób dorosłych a ich rozwój biologiczny w okresie dziecięcym i młodzieńczym /2006/; Międzypokoleniowe zmiany w budowie ciała i akceleracja pokwitania u dzieci i młodzieży w wieku 7–15 lat z populacji wielkomiejskiej w świetle uwarunkowań psychosocjalnych /2011/. Był promotorem 31 prac magisterskich. Aktywnie uczestniczył w życiu Zakładu Antropologii, brał udział w wielu akcjach badawczych organizowanych przez Zakład, dał się poznać jako sumienny, uczynny i pogodny pracownik oraz serdeczny Kolega i Przyjaciel.

Pozostawił żonę Joannę i dwoje dorosłych dzieci: Małgorzatę i Jana /juniora/ oraz ukochanego wnuka Antosia, który był Jego pociechą w ostatnich latach.

Sit tibi terra levis. Requiescant in pace !

Ryszard Żarów

Profesor Wojciech Dzieduszycki

Profesor Wojciech Dzieduszycki podczas wręczania Księgi Jubileuszowej – 31 stycznia 2019 r. sala posiedzeń Poznańskiego Towarzystwa Przyjaciół Nauk (fot. P. Silska)

„Wspomnieć także należy...” – słów kilka o Wojciechu Dzieduszyckim

„Wspomnieć także należy ...” to jedna z charakterystycznych fraz jaką posługiwał się Profesor Wojciech Dzieduszycki podczas wykładów, ale także w swoich publikacjach czy podczas rozmów prywatnych i która na zawsze pozostanie w naszej pamięci. Dziś tymi słowami wspominamy Jego samego, albowiem w piątek 27 listopada 2020 r. dotarła do nas smutna wiadomość – odszedł od nas Wojciech Dzieduszycki – archeolog, wieloletni pracownik Instytutu Archeologii i Etnologii PAN w Poznaniu, profesor Uniwersytetu Zielonogórskiego. Dzięki rozmowom i dyskusjom z Nim przez szereg lat kształtował się program „Funeraliów Lednickich”.

Wojciech Dzieduszycki urodził się w Warszawie 18 czerwca 1946 roku gdzie skończył szkołę podstawową. Szkołę średnią ukończył w Środzie Śląskiej, aby następnie w 1965 roku rozpocząć studia archeologiczne na Uniwersytecie im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Jeszcze podczas studiów został zatrudniony w Instytucie Historii Kultury Materialnej PAN (dziś Instytut Archeologii i Etnologii PAN) z którym związany był nieustająco do czasu przejścia na emeryturę, a dzięki grantom miał kontakt z Instytutem do momentu śmierci. Tytuł magistra uzyskał w 1970 r. na podstawie pracy *Ceramika z wczesnośredniowiecznego Kaszowa w pow. milickim*, a stopień naukowy doktora w 1977 roku na podstawie rozprawy *Wczesnośredniowieczna ceramika kruszwicka na tle rozwoju ceramiki wczesnopolskiej*. W 1996 roku otrzymał tytuł doktora habilitowanego, a podstawą do jego nadania była książka *Kruszce w systemach wartości i wymiany społeczeństwa Polski wczesnopiastowskiej* (Poznań 1995).

Przez kilkanaście lat (od 1 września 2000 r. do 30 września 2013 r.) był zatrudniony na etacie profesora zwyczajnego w Instytucie Historii Uniwersytetu Zielonogórskiego. Wypromował tu trzech doktorów i ponad 140 magistrów. W trakcie swojej pracy naukowej był recenzentem prac magisterskich, doktorskich, habilitacyjnych. Był też redaktorem w kilku wydawnictwach, oraz recenzentem artykułów i książek. Był autorem i współautorem ponad 120 publikacji w postaci artykułów, książek, albumów.

Jego zainteresowania naukowe były szerokie, ale zawsze koncentrowały się na styku człowiek i przyroda. Wytwórczość rzemieślnicza, pozyskiwanie surowców i eksploracja zasobów leśnych to tematyka wiodąca w pracy Wojciecha Dzieduszyckiego. Od 1967 roku związał się z Kruszwicą z jej bogatą przeszłością oraz przyrodą, zarówno historyczną jak i współczesną. I też Kruszwica stała się nie tylko problemem badawczym ale Jego pasją. Zagadnienia związane z ceramiką kruszwicką, osadnictwem regionu, jego przyrodą, a też architektura (grodowa, zamkowa), a w końcu także kruszwickie nekropole wielokrotnie przewijały się w publikacjach Profesora. Inną problematyką jaka zajmowała Profesora były zagadnienia związane z procesami przekształceń społeczności i osadniczego krajobrazu plemiennego na rzecz struktur wczesnopiastowskich. Fascynację przemianami widzimy także przy okazji publikacji związanych z okresem zmian kulturowych i społecznych jakie zachodziły w obrębie XIII wieku (por. *Wiek XIII. Przemiany – ich specyfika i znaczenie. W: K. Wachowski (red.), Kultura średniowiecznego Śląska i Czech. Rewolucja XIII wieku: 17-22, Wrocław 1998*). A zwieńczeniem postrzegania przeszłości jako ciągu wydarzeń i możliwości ich śledzenia mogą być monografie historyczne stanowisk archeologicznych obejmujące długie okresy trwałej (cyklicznej) obecności człowieka w jednym miejscu i dokonywanych przemian (por. *Archeologiczne badania ratownicze wzdłuż trasy gazociągu tranzytowego, t. I – Ziemia Lubuska, red. R. Mazurowski, s. 241-267; 403-419; 507-529, Poznań 1998; Średniowiecze i nowożytność. W: J. Bednarczyk, A. Koško (red.), Od długiego domu najstarszych rolników do dworu staropolskiego. Wyniki badań archeologicznych na trasach gazociągów Mogilno-Włocławek i Mogilno-Wydartowo: 455-499, Poznań 2004*).

Wspomnieć także należy... o 40 latach znajomości, o nieskończonej ilości rozmów, o publikacjach, które wciąż są ważne i inspirujące i o naszej wdzięczności za partnerstwo, za spotkania i rozmowy gdzie sprawy naukowe przeplatały się z dobrym żartem, za naukę, za życzliwość, serdeczność, otwartość i ogromne serce...

Otwarcie 13-tych Funeraliów
Lednickich – 12 maja 2010 r.
Profesor Wojciech
Dzieduszycki wraz z Prof. dr
hab. Marią Kaczmarek i
Jackiem Wrzesińskim
(fot. M. Jóźwikowska)

17-te Funeralia Lednickie – 14
maja 2014 r. Profesor Wojciech
Dzieduszycki w rozmowie z
Prof. dr hab. Andrzejem
Kowalski, dr Marianem
Kwapińskim i dyr. M.
Krężałkiem, w głębi dr Maciej
Przybył
(fot. M. Jóźwikowska)

Profesor Wojciech Dzieduszycki
podczas Jubileuszu 70-lecia w
Rezerwacie Archeologicznym
Gród w Grzybowie – 30
września 2016r.
(fot. P. Silska)

Jacek Wrzesiński

KOMUNIKATY ZARZĄDU GŁÓWNEGO PTA

W roku 2020 posiedzenia Zarządu Głównego PTA odbywały się pięciokrotnie (22.01, 27.04, 23.09, 6.10 oraz 19.11). Ze względu na pandemię wszystkie zebrania przeprowadzone zostały w trybie wideokonferencji. Pod głosowanie poddano 10 uchwał, które przyjęte zostały jednomyślnie:

- 1/2020 – dot. zamknięcia konta bankowego dla konferencji PTA w Krakowie,
- 2/2020 – dot. zatwierdzenia nowego logotypu PTA,
- 3/2020 – dot. powołania dr hab. Zbigniewa Czapli do odpowiedzialnego za uporządkowania biblioteki PTA,
- 4/2020 – dot. powołania prof. dr hab. Sławomira Kozieła na Redaktora Naczelnego *Anthropological Review*,
- 5/2020 – dot. przyjęcia Regulaminu funkcjonowania Zarządu Głównego PTA (do wglądu na stronie www.ptantropologiczne.pl),
- 6/2020 – dot. wspólnego wydawania i współfinansowania *Anthropological Review* wraz z Uniwersytetem im. Adama Mickiewicza w Poznaniu,
- 7/2020 – dot. zatwierdzenie sprawozdania finansowego Skarbnika PTA za rok 2019,
- 8/2020 – dot. rekomendacji dla najbliższych organizatorów OSKI (UAM), aby konferencja odbyła się on-line,
- 9/2020 – dot. organizacji konferencji PTA stacjonarnie w 2022 roku,
- 10/2020 – zatwierdzenie Regulaminu Sądu Koleżeńskiego (do wglądu na stronie www.ptantropologiczne.pl).

W roku 2020 Zarząd Główny PTA podjął wiele działań dotyczących uaktualnienia i unowocześnienia wizerunku Polskiego Towarzystwa Antropologicznego poprzez stworzenie nowego logo i strony internetowej. Ponadto zostały podjęte działania dofinansowania PTA ze źródeł zewnętrznych (m.in. na Fundusze Europejskie), co również udało się zrealizować. Obecnie trwają rozmowy w sprawie współfinansowania *Anthropological Review* przez UAM. Ponadto ze względu na usprawnienie działania Zarządu PTA oraz Sądu Koleżeńskiego PTA zostały opracowane regulaminy, z którymi można zapoznać się na stronie internetowej.

Zarząd Główny PTA przygotowuje się również na wdrożenie procedur związanych z RODO, współpracujemy w tej kwestii z firmą, która przeprowadzi audyt i zaleci wykonanie odpowiednich działań dotyczących przetwarzania danych osobowych członków towarzystwa. Ponadto członkowie Zarządu, którzy mają dostęp do danych osobowych przejdą kilka szkoleń z tego zakresu.

Nowa strona Internetowa Towarzystwa

W czasach komunikacji mediów społecznościowych jednym z ważniejszych „miejsz” naszej obecności jest komunikatywna i nowoczesna strona internetowa. Nasze Towarzystwo posiada stronę (www.ptantropologiczne.pl), która została utworzona dzięki staraniom ówczesnej Przewodniczącej Pani prof. Marii Kaczmarek. Wiemy jednak, że postęp technologiczny, informatyczny, graficzny wymusza zmiany również w obszarze tworzenia i administrowania stron internetowych. Dlatego Zarząd zdecydował o gruntownej przebudowie naszej strony

internetowej, tak aby była kompatybilna z dzisiejszymi wymogami. Strona zachowała swój dotychczasowy adres. Na stronie prócz „aktualności”, zostały umieszczone informacje adresowe członków Zarządu oraz poszczególnych Oddziałów, zaprezentowano informacje dotyczące Członkostwa w PTA, umieszczono specjalne zakładki dedykowane naszemu czasopismu *Anthropological Review* oraz Konferencjom PTA. Na uwagę zasługuje utworzenie dwóch podstron dedykowanych dla Ogólnopolskiej Studenckiej Konferencji Antropologicznej (OSKA) oraz Konferencji Funeraliów Lednicko-Gnieźnieńskich. W obu inicjatywach Polskie Towarzystwo Antropologiczne czynnie uczestniczy, a organizatorzy tych cyklicznych wydarzeń wyrazili zainteresowanie przygotowaniem dedykowanych podstron. Technicznie strona została tak przygotowana, aby była możliwa automatyczna rejestracja uczestników konferencji PTA oraz Funeraliów.

Do tej pory strona Towarzystwa administrowana była przez dr Beatę Cienkosz-Stepańczak oraz dr Barbarę Mnich. Z uwagi na zaawansowane zmiany techniczne administrowanie zostało powierzone profesjonalnemu administratorowi. ***Dlatego składamy serdeczne podziękowania Pani dr Beacie Cieńkosz-Stepańczak oraz Pani dr Barbarze Mnich za trud pracy przy naszej stronie. Zaangażowanie obu Pań było nieocenione i często niedoceniane. Proszę przyjąć nasze serdeczne podziękowania!***

Okres epidemii uzmysłowił nam, że jedną z ważniejszych form komunikacji może być strona internetowa oraz strona Facebooka, gdzie umieszczamy najnowsze wydarzenia. Dlatego zapraszamy wszystkich Członków PTA do przysyłania bieżących materiałów i informacji na nasze portale internetowe.

Stronę Facebooka administruje dr Aleksandra Pudło oraz dr Joanna Nieczuja-Dwojackska.

Informację na stronę www przyjmuje dr Beata Cieńkosz-Stepańczak.

Serdeczne zapraszamy do regularnego odwiedzania naszych stron internetowych i uzupełnianie informacjami!

Nowe Logo Towarzystwa

W minionym roku Zarząd PTA zdecydował o zmianie logo naszego Towarzystwa. Zmiana podyktowana była zarówno „wymogami” dzisiejszej sztuki graficznej, jak również chęcią odświeżenia wizerunku PTA. Decyzja poprzedzona była długimi konsultacjami i dyskusjami, co zaowocowało jednogłośnym głosowaniem nad przyjętym logo. Nasz znak graficzny (w odpowiednich rozszerzeniach graficznych) został udostępniony Przewodniczącym Oddziałów, tak aby można było go powszechnie stosować. Ufamy, że członkowie Towarzystwa przyjęli z akceptacją nasz znak identyfikacyjny i przyzwyczaili się już do nowego logo.

Nowe Roll-up PTA

Członkowie Polskiego Towarzystwa Antropologicznego organizują wiele wydarzeń naukowych, takich jak: konferencje, seminaria, czy warsztaty. Dlatego ważnym jest, aby tym wydarzeniom towarzyszył wizualny znak naszego Towarzystwa. Chodzi zatem, aby polska antropologia była rozpoznawalna podczas wydarzeń naukowych.

W tym celu zlecono zaprojektowanie roll-up, którego wersja graficzna została zaakceptowana jednogłośnie przez Zarząd PTA. Aktualnie zostały wydrukowane dwa roll-up, z których jeden zostanie przekazany do ośrodka w Poznaniu, a drugi w Warszawie. Liczymy, że w przyszłym roku uda się przygotować i dostarczyć podobne roll-up do pozostałych oddziałów.

**Pozyskanie środków Ministerstwa na organizację „Funeraliów”.
Kwota dofinansowania 20 000zł.**

Polskie Towarzystwo Antropologiczne od samego początku wspierało ideę i organizację Funeraliów Lednickich. Dlatego w minionym roku PTA przedłożyło projekt w MNiSW na organizację interdyscyplinarnej konferencji: „Funeralia Gnieźnieńskie - Człowiek w perspektywie badań interdyscyplinarnych”. Ministerstwo przyznało PTA 20 000 zł na organizację tej konferencji. Wspomniana konferencja stanowi kontynuację „Funeraliów Lednickich”, które organizowane były od 20 lat. W proponowanym projekcie formuła oraz lokalizacja konferencji uległy nieco modyfikacji. Konferencja jest wyjątkowym wydarzeniem naukowym, gdyż „spaja” badania antropologiczne i archeologiczne. Dzięki wspomnianemu wydarzeniu, badacze reprezentujący różne dziedziny nauki (antropologii oraz archeologii), mają okazję zaprezentować najnowsze wyniki swoich analiz i poddać je krytycznej ocenie słuchaczy. Na podkreślenie zasługuje fakt, że konferencja adresowana jest nie tylko do doświadczonych badaczy, ale również studentów. Chcemy, aby przyszli adepci nauki mieli możliwość zapoznania się z różnorodnymi technikami badawczymi, odmiennymi metodologiami badań. Nowością przyszłorocznej konferencji jest organizacja warsztatów dotyczących nowoczesnych technik digitalizacji zbiorów kostnych. Warsztaty te zostaną poświęcone wykorzystaniu skanerów światła strumieniowego i dobierania odpowiednich parametrów podczas skanowania. Planowana konferencja odbędzie się w Gnieźnie. Do zobaczenia!

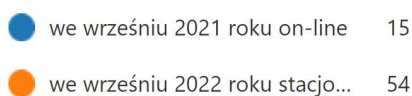
Komunikat dotyczący organizacji Konferencji PTA

W związku z nieustannym zagrożeniem epidemicznym oraz brakiem możliwości przewidzenia warunków dla organizacji konferencji Zarząd zdecydował, aby Członkowie Towarzystwa pomogli w podjęciu decyzji o sposobie i terminie organizacji kolejnej Konferencji PTA, która według pierwotnych planów miała odbyć się w Łodzi w 2021 roku.

Wyniki ankiety, którą Państwo wypełniali, były dość jednoznaczne – zdecydowana większość osób (ok. 80%) opowiedziało się za organizacją konferencji stacjonarnie w 2022 roku. Organizatorzy konferencji przychylni się do Państwa decyzji, dlatego konferencja została przełożona na rok 2022. Bardzo dziękujemy za wszystkie oddane głosy.

1. Czy według Pani/Pana najbliższa konferencja PTA powinna odbyć się

[Więcej szczegółów](#)

ODZIAŁ WARSZAWSKI

Instytut Nauk Biologicznych Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie

Organizacja nauki

W 2020 roku w ramach zmian strukturalnych w obrębie Instytutu Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie został utworzony nowy Zakład zrzeszający część antropologów będących członkami Warszawskiego Oddziału PTA. W nowopowstałym Zakładzie Antropologii Środowiskowej i Toksykologii, Instytutu Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie pracują następujący antropolodzy i zarazem członkowie PTA: prof. dr hab. Krzysztof Szostek, prof. ucz. dr. hab. Jacek Tomczyk, dr Anna Myszka i dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek. W zakładzie liczącym 9 osób pracują także chemicy i toksykolodzy.

Aktualnie Zakład dysponuje czterema laboratoriami (osteologii, odontologii, eko-toksykologii oraz badań izotopowych). Przy czym Laboratorium Badań Izotopowych, wyposażone w najnowszej klasy sprzęt, w tym także do preparatyki materiału szkieletowego, rozpoczęło swoje funkcjonowanie w 2020 roku. Badania prowadzone przez zespół nowej pracowni dotyczą między innymi określenia pochodzenia i migracji członków dawnych populacji ludzkich, jak również rekonstrukcji strategii żywieniowych osobników dorosłych i dzieci reprezentujących różne okresy chronologiczne.

Dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek w Laboratorium Badań Izotopowych UKSW (fot. Paulina Obrzud).

Współpraca naukowa 2020

W 2020 roku pracownicy Instytutu Nauk Biologicznych prof. dr hab. Krzysztof Szostek oraz dr Aleksandra Lisowska-Gaczorek podjęli współpracę naukową z:

- Antropologami z Katedry Antropologii Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu w ramach projektu współfinansowanego przez Unię Europejską pt. „1000 lat Górnych Łużyc – ludzie, grody, miasta”, kierowanego przez dr. Pawła Konczewskiego z UPWr.
- Antropologami i archeologami reprezentującymi Instytut Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego północno-zachodnich Czech (Institute for Preservation of Archaeological Heritage of Northwest Bohemia) w ramach badań na stanowisku kultury bylanskiej z okresu halsztackiego koordynowanych antropologicznie przez Panią mgr Joannę Witan.

Mamy nadzieję, że ta współpraca naukowa zaowocuje ciekawymi wynikami planowanych interdyscyplinarnych badań.

Badania Terenowe

W sierpniu 2020 roku dzięki uprzejmości Pani dr Jadwigi Lewandowskiej z Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej członkowie PTA i pracownicy Instytutu Nauk Biologicznych UKSW w Warszawie prof. dr hab. Krzysztof Szostek, prof. ucz. dr hab. Jacek Tomczyk oraz dr Anna Myszka przy udziale grupy studentów z UKSW wraz z zaprzyjaźnionymi antropologami z Zakładu Antropologii UJ dr Beatą Cienkosz-Stepańczak i mgr Barbarą Mních uczestniczyli w wykopaliskach archeologicznych na stanowisku w Starorypinie Prywatnym. Był to kolejny sezon interdyscyplinarnych badań na terenie tego wczesnośredniowiecznego cmentarzyska.

Szkielety eksplorowane na stanowisku archeologicznym w Starorypinie Prywatnym w sezonie 2020 były źle zachowane. Dzięki analizom *in situ* udało się odtworzyć podstawowe parametry biologiczne analizowanej grupy. Łącznie opisano 28 pochówków z czego 9 dorosłych kobiet, 4 dorosłych mężczyzn, 2 osobników dorosłych bez określenia płci oraz 13 dzieci w wieku infans I.

Należy podkreślić, że w tym roku po raz pierwszy wykopaliska archeologiczne na stanowisku w Starorypinie Prywatnym były współfinansowane z projektu POWER (Uniwersytet 2.0. Innowacyjna edukacja. Efektywne zarządzanie” Nr POWR.03.05.00-00-Z230/17).

Prof. dr hab. Krzysztof Szostek wraz ze studentkami Anną Kątniak i Dominiką Bartosiak podczas analizy antropologicznej na stanowisku Starorypin Prywatny 2020 rok.

Prof. ucz. dr hab. Jacek Tomczyk wraz ze studentami Alą Zalewską i Pawłem Plichtą podczas prac wykopaliskowych na stanowisku Starorypin Prywatny 2020 rok

Prof. ucz. dr hab. Jacek Tomczyk podczas analiz antropologicznych (zdjęcie po prawej) oraz dr Anna Myszka wraz ze studentami podczas prac wykopaliskowych (zdjęcie po lewej) na stanowisku Starorypin Prywatny.

Uzyskane stopnie i tytułu naukowe

25 czerwca na Wydziale Biologii UJ miała miejsce publiczna obrona rozprawy doktorskiej Agaty Przesmyckiej. Temat rozprawy brzmiał: *Systemy kanałów korzeniowych: metody wizualizacji, klasyfikacja oraz zróżnicowanie w historycznym materiale odontologicznym – aspekt antropologiczny* i oparty był na cyklu publikacji w czasopismach o międzynarodowym zasięgu. Promotorem pracy doktorskiej był prof. ucz. dr hab. Jacek Tomczyk. Recenzenci rozprawy doktorskiej, jak również Rada Wydziału pozytywnie przyjęła rozprawę pani Agaty Przesmyckiej, nadając jej tytuł doktora nauk biologicznych. ***Serdecznie gratulujemy!***

Publikacje Zakładu Antropologii Środowiskowej i Toksykologii, UKSW

Tomczyk J., Regulski P., Lisowska-Gaczorek A., Szostek K. 2020. Dental caries and stable isotopes analyses in the reconstruction of diet in Mesolithic (6815–5900 BC) individuals from Northeastern Poland. *Journal of Archaeological Sciences Reports* 29, 102–141.

Mnich B., Mueller-Bieniek A., Nowak M., Wilczyński J., Pospuła S., Szostek K. 2020. Terrestrial diet in prehistoric human groups from Southern Poland based on human, faunal and botanical stable isotope evidence. *Journal of Archaeological Science Reports* 32, 1023.

Lisowska-Gaczorek, A., Szostek, K., Pawlyta, J., Cienkosz-Stepańczak, B. 2020. Oxygen isotopic fractionation in rat bones as a result of consuming thermally processed water - Bioarchaeological applications. *Geochronometria* 47(1): 1–12.

Tomczyk J., Szostek K., Lisowska-Gaczorek A., Regulski P. 2020. A rare case of a supernumerary tooth (mesiodens) in an Iron Age (2470 ± 35 BP) skeleton from Koziegłowy (Poland). *International Journal of Osteoarchaeology* 30(5):736–742.

Tomczyk J., Szostek K., Lisowska-Gaczorek A., Mnich B., Zalewska M., Trzeciecki M., Olczak-Kowalczyk D. 2020. Dental caries and isotope studies in the population of Radom (Poland) between the 11th and 19th centuries. *International Journal of Osteoarchaeology* 30(6):778–788.

Tomczyk J., Myszka A., Regulski P., Olczak-Kowalczyk D. 2020. Case of pulp stones and dental wear in a Mesolithic (5900 ± 100 BC) individual from Woźna Wieś (Poland). *International Journal of Osteoarchaeology* 30(3):375–381.

Anna Maria Kubicka, Anna Myszka. 2020. Are enthesal changes and cross-sectional properties associated with the shape of the upper limb? *American Journal of Physical Anthropology* 173(2):293–306.

Olczak-Kowalczyk D, Tomczyk J., Gozdowski D., Kaczmarek U. 2020. Cigarette smoking as an oral health risk behavior in adolescents: a cross-sectional study among Polish youths. *Anthropological Review* 83:53–64.

Myszka A., Piontek J., Tomczyk J., Zalewska M. 2020. Osteoarthritis – a problematic skeletal trait in past human populations. Osteoarthritic changes vs. enthesal changes in the late medieval and early modern population from Łekno. *Anthropological Review* 83:143–161.

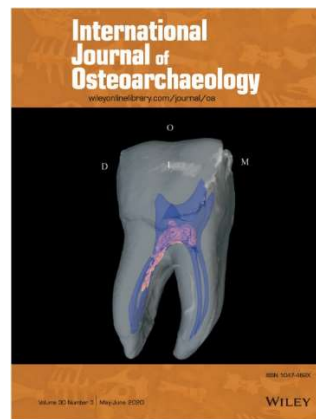
Myszka A., Trzciński D., Tomczyk J. 2020. Bone former” hypothesis based on the selected medieval and early modern skeletal population from Poland. *Anthropologischer Anzeiger* 77: 47–56.

Myszka A, Piontek J, Tomczyk J, Lisowska-Gaczorek A, Zalewska M. 2020. Relationships between osteoarthritic changes (osteophytes, porosity, eburnation) based on historical skeletal material. *Annals of Human Biology* 47(3):263–272.

Różycki S., Zapłata R., Karczewski J., Ossowski A., Tomczyk J. 2020. Integrated Archaeological Research: Archival Resources, Surveys, Excavation Approach and Geophysical Prospection at an execution site – German Nazi Labour Camp in Treblinka. *Geosciences* 10 (9):336.

Przesmycka A., Jędrychowska-Dańska K., Masłowska A., Witas H., Tomczyk J. 2020. Root and root canal diversity in human permanent maxillary first premolars and upper/lower first molars from a 14th–17th and 18th–19th century Radom population. *Archives of Oral Biology* DOI: 10.1016/j.archoralbio.2019.104603.

Na stronie tytułowej *International Journal of Osteoarchaeology* ukazało się zdjęcie z badań odontologicznych prof. Jacka Tomczyka. Badania dotyczyły obecności zębiniaków mezolitycznego osobnika z Woźnej Wsi.

Publikacje Zakładu Biologii Człowieka, UKSW 2020

Nieczuja-Dwojacka J., Klemarczyk W., Siniarska A., Kozieł S., Szysz T. 2020. Socio-economic determinants of the somatic development and reaction time of vegetarian and non-vegetarian children. *Anthropologischer Anzeiger* 77(2):137–146.

Siniarska A., Nieczuja-Dwojacka J., Grochowska M., Kozieł S. 2020. Body structure, muscular strength and living conditions of primary school children in Warsaw. *Journal of Biosocial Science* DOI:10.1017/S0021932020000061.

Mrozek K., Marchewka J., Leszczyński B., Wróbel A., Głąb H. 2020. Variability in the number of mental foramina in the African green monkey (Grivet) (*Chlorocebus aethiops*). *Zoomorphology* DOI: 10.1007/s00435-020-00485-2.

Marchewka J., Mrozek K., Leszczyński B., Wróbel A., Głąb H. 2020. Variability in the number of infraorbital foramina in rhesus macaques (*Macaca mulatta*) and cynomolgus macaques (*Macaca fascicularis*). *Anatomical Record* DOI: 10.1002/ar.24478.

Dr Justyna Marchewka-Długońska otrzymała grant Miniatura 4. Tytuł projektu: „Trójwymiarowa wizualizacja i morfometria cribra orbitalia w mikrotomografii komputerowej (micro-CT)” (Nr. 2020/04/X/NZ8/00374).

Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie

Antropologia w nowej strukturze AWF

W strukturze Akademii Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego powstała nowa jednostka, mianowicie Katedra Biologii Człowieka, zrzeszająca specjalistów z antropologii, biologii, biochemii, biometrii oraz medycyny sportowej. Kierownikiem Katedry została prof. ucz. dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid.

Profesor Łopuszańska-Dawid została jednocześnie wybrana Prodziekanem ds. Nauki Wydziału Wychowania Fizycznego na kadencję 2020-2024.

Działalność naukowa 2020

Zespół antropologii rozpoczął prace w ramach dwóch Szkół Naukowych (SzN) AWF. Prof. ucz. dr hab. Monika Łopuszańska-Dawid oraz dr Anna Kopiczko zostały liderami zadań badawczych w SzN nr 4 „Aktywność fizyczna (AF) i sport osób ze specjalnymi potrzebami (SP)” i SzN nr 5 „Biomedyczne uwarunkowania sprawności fizycznej i treningu sportowego dorosłej populacji”.

Rozpoczęto nowy etap badań składu ciała i gęstości mineralnej kości. Aparaturę badawczą zespołu antropologii wzbogacono o stacjonarny densytometr rentgenowski NORLAND EXCELL typ XR -46 umożliwiający pomiary całego szkieletu w różnej projekcji. Wyposażony w rozbudowany system skanu tkanek miękkich wraz z Whole Body BMD, 10 letnie ryzyko złamań (FRAX), wiek kostny.

Fot. NORLAND at Swissray

Członkinie zespołu antropologów z Katedry Biologii Człowieka, dr Anna Kopiczko oraz prof. ucz. Monika Łopuszańska-Dawid, na zaproszenie Organizatorów Konferencji popularno-naukowej Live Kobięcie Ścieżki Zdrowia odbywającej się w dniach 27-28 listopada 2020 r. w Legnicy, wygłosiły dwa wykłady plenarne. Doktor Anna Kopiczko dn. 27.11.2020 r. wygłosiła wykład pt. *Żywnościowe anti-aging*, a prof. ucz. Monika Łopuszańska-Dawid w dniu 28.11.2020

wykład pt. *Satysfakcja życiowa polskich kobiet*. Oba wykłady spotkały się z dużym zainteresowaniem zarówno na stronie miasta Legnica, jak i YouTube i stronie miasta Legnica na Facebook. Konferencja odbyła się w ramach projektu realizowanego w kampanii społeczno-edukacyjnej „Weź zdrowie w swoje ręce”. Wydarzenie zorganizowane zostało we współpracy z KGHM Polska Miedź SA, w ramach projektu Zdrowa Legnica.

W związku z pandemią covid-19 planowana na listopad tego roku konferencja Warsztaty Antropologiczne im. Profesora Janusza Charzewskiego pt. *Antropologia w obliczu starzejącego się społeczeństwa*, została przeniesiona na jesień 2021 r.

Publikacje antropologów z AWF w Warszawie

Kopiczko A, Łopuszańska-Dawid M, Gryko K. 2020. Bone mineral density in young adults: the influence of vitamin D status, biochemical indicators, physical activity and body composition. *Archives of Osteoporosis* DOI: 10.1007/s11657-020-0684-0.

Kopiczko A, Łopuszańska-Dawid M, Adamczyk JG, Gryko K. 2020. *Przewodnik do ćwiczeń z kinantropometrii. Zeszyt naukowo-metodyczny*. Akademia Wychowania Fizycznego Józefa Piłsudskiego w Warszawie.

Kopiczko A. 2020. Bone mineral density in old age: the influence of age at menarche, menopause status and habitual past and present physical activity. *Archives of Medical Science* 16(3):657–665.

Kopiczko A. 2020. Determinants of bone health in adults Polish women: the influence of physical activity, nutrition, sun exposure and biological factors. *PLoS ONE* 15(9): e0238127. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0238127>.

Łopuszańska-Dawid M., Kołodziej H., Lipowicz A., Szklarska A., Kopiczko A., Bielicki T. 2020. Social class-specific secular trends in height among 19-year old Polish men: 6th national surveys from 1965 till 2010. *Economics & Human Biology* DOI: 10.1016/j.ehb.2019.100832.

Łopuszańska-Dawid M. 2020. Czy osobiste elektroniczne urządzenia mobilne motywują do aktywności fizycznej? Recenzowany artykuł ekspercki dla Narodowego Centrum Edukacji Żywieniowej <https://ncez.pl/aktywnosc-fizyczna/osoby-dorosle/czy-osobiste-elektroniczne-urządzenia-mobilne-motywuja-do-aktywnosci-fizycznej> (dostępny 30.10.2020 r.)

ODDZIAŁ ŁÓDZKI

Sytuacja związana z pandemią covid19 i wynikające z niej ograniczenia działalności uczelni, głównie do pracy zdalnej, z konieczności mocno wpłynęły także na funkcjonowanie łódzkiego ośrodka antropologicznego. Oczywiście najbardziej dotyka nas wszystkich brak bezpośrednich spotkań zespołu Katedry Antropologii i możliwości wymiany poglądów i pomysłów podczas zebrań naukowych. Tym niemniej postaraliśmy się jak najlepiej wykorzystać ten czas na kontynuację prowadzonych badań, których efektem są wymienione niżej publikacje, oraz rozpoczęcie kolejnych projektów badawczych.

Z ogromną radością chcieliśmy poinformować, że 15 lipca br. Kolegium Elektorów wybrało Panią Profesor dr hab. Elżbietę Żądzińską, Kierownika Katedry Antropologii, na nowego Rektora Uniwersytetu Łódzkiego w kadencji 2020-2024, a także o Jej wyborze na Przewodniczącą Komisji ds. Nauki konferencji Rektorów Akademickich Szkół Polskich. Pełnienie przez Panią Profesor tak zaszczytnych i odpowiedzialnych funkcji ma ogromne znaczenie dla całego środowiska polskich antropologów.

Z początkiem bieżącego roku akademickiego powitaliśmy w naszym gronie pracowników naukowo-dydaktycznych Katedry Antropologii Panią dr Paulinę Pruszkowską-Przybylską, która w tym roku obroniła z sukcesem pracę doktorską pt. „Znaczenie czynników prenatalnych, środowiskowych oraz parametrów biochemicznych w kształtowaniu się proporcji i składu ciała oraz tempa rozwoju człowieka na różnych etapach ontogenezy progresywnej”. Promotorem pracy była Pani Profesor Elżbieta Żądzińska, a kopromotorem Profesor Niels Morling z University of Copenhagen.

Sytuacja epidemiczna w kraju postawiła przed nami pytanie odnośnie do formy i terminu przeprowadzenia kolejnej Konferencji Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, która zgodnie z decyzją podjętą na poprzednim naszym spotkaniu w Krakowie ma odbyć się w Łodzi. W zorganizowanej przez Zarząd Główny PTA ankiecie Członkowie Polskiego Towarzystwa Antropologicznego opowiedzieli się za tradycyjną, zjazdową formą konferencji, jednak w przesuniętym o rok terminie. Tak więc, pełni nadziei na opanowanie epidemii koronawirusa czekamy na możliwość powitania polskich antropologów w Łodzi we wrześniu 2022 roku na XLVIII Ogólnopolskiej Konferencji Naukowej PTA.

Publikacje naukowe

Lorkiewicz W, Karkus J, Mietlińska J, Stuss M, Sewerynek E, Plażuk D, Żądzińska E. 2020. Did parity affect bone mineral density of women in past populations? Parturition scars and BMD of Neolithic to modern skeletons from north-central Poland. *Journal of Archaeological Science*, 124, 105264 doi: 10.1016/j.jas.2020.105264

Budd C, Bogucki P, Lillie M, Grygiel R, Lorkiewicz W, Schulting R. 2020. All things bright: copper grave goods and diet at the Neolithic site of Osłonki, Poland. *Antiquity* 94 (376): 932-947

Kurek M, Borowska B, Lubowiedzka-Gontarek B, Rosset I, Żądzińska E. 2020. Disturbances in primary dental enamel in Polish autistic children. *Sci Rep.* 10(1): 12751. doi: 10.1038/s41598-020-69642-3

Kasielska-Trojan A, Manning JT, Antczak A, Dutkowska A, Kuczyński W, Sitek A, Antoszewski B. 2020. Digit ratio (2D:4D) in women and men with lung cancer. *Sci Rep.* 10(1): 11369. doi: 10.1038/s41598-020-68239-0

Demesko J, Kurek M, Podlaszczuk P, Markowski J. 2020. Enamel Thickness Differs between Field and Forest European Roe Deer *Capreolus capreolus*. *Polish Journal of Ecology.* 68(1):100-107

Kasielska-Trojan A, Danilewicz M, Sitek A, Antoszewski B. 2020. Body size measurements, digit ratio (2D:4D) and oestrogen and progesterone receptors' expressions in juvenile gigantomastia. *J Pediatr Endocrinol Metab.* 2020 Mar 26;33(3):403-408

Pruszkowska-Przybylska P. 2020. Environmental and Genetic Factors Affecting Body Mass and Proportion among Individuals on the Progressive Stages of Ontogenesis in Poland (Central Europe). Jyoti Ratan Ghosh, Kaushik Bose [red]. *Contemporary Issues in Childhood Malnutrition.* Nova Science Publishers. ISBN: 978-1-53617-348-2

Korycka-Machała M, Pawełczyk J, Borówka P, Dziadek B, Brzostek A, Kawka M, Bekier A, Rykowski S, Olejniczak AB, Strapagiel D, Witczak Z, Dziadek J. 2020. PPE51 Is Involved in the Uptake of Disaccharides by *Mycobacterium tuberculosis*. *Cells* 2020, 9(3), 603; doi: 10.3390/cells9030603 – link

Pruszkowska-Przybylska P, Sitek A, Rosset I, Sobalska-Kwapis M, Słomka M, Strapagiel D, Żądzińska E, Morling N. 2020. Association of saliva 25(OH)D concentration with body composition and proportion among pre-pubertal and pubertal Polish children. *American Journal of Human Biology*, First published: 05 February 2020 doi: 10.1002/ajhb.23397

Jagielski T, Borówka P, Bakula Z, Lach J, Marciniak B, Brzostek A, Dziadek J, Dziurzyński M, Pennings L, van Ingen J, Žolnir-Dovč M and Strapagiel D. 2020. Genomic Insights Into the *Mycobacterium kansasii* Complex: An Update. *Front. Microbiol.* 10:2918. doi: 10.3389/fmicb.2019.02918

Grochowalski Ł, Jarczak J, Urbanowicz M, Słomka M, Szargut M, Borówka P, Sobalska-Kwapis M, Marciniak B, Ossowski A, Lorkiewicz W, Strapagiel D. 2020. Y-Chromosome Genetic Analysis of Modern Polish Population. *Front Genet.* 2020; 11: 567309. Published online 2020 Oct 23. doi: 10.3389/fgene.2020.567309.

Marta Kurek

ODZIAŁ WROCŁAWSKI

Do oddziału wrocławskiego w roku 2020 dołączył nowy członek Towarzystwa dr Zygmunt Domagała z Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu.

W ramach połączonych posiedzeń Polskiego Towarzystwa Anatomicznego i Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, oddziałów. Wrocławskich, w trakcie pobytu w Polsce prof. Friedrich Paulsen wygłosił referat: „Insights in developing an Atlas of Anatomy – Sobotta” (Rozwój atlasu anatomii Sobotta) – wystąpienie w Collegium Anatomicum. Projekt był sfinansowany w ramach programu „Visiting Professor”.

W grudniu odbyło się spotkanie on-line członków oddziału, w ramach którego podsumowano działanie oddziału, wysłuchano referatu oraz złożono życzenia świąteczne.

Akademia Wychowania Fizycznego

Zakład Biologicznych i Medycznych Podstaw Sportu (od 2020 Zakład Antropologii Fizyczne wszedł w nową strukturę i zmienił nazwę) Antropologów z Zakładu Biologicznych i Medycznych Podstaw Sportu realizują w latach 2020-2022 wewnętrzny projekt badawczy AWF Wrocław, wybrany do dofinansowania w konkursie ogłoszonym Zarządzeniem nr 61/2019 Rektora Akademii Wychowania Fizycznego we Wrocławiu: *Dystrybucja tłuszczu podskórnego jako wyznacznik poziomu sportowego zawodników*. Kierownik projektu: dr Aleksandra Stachoń.

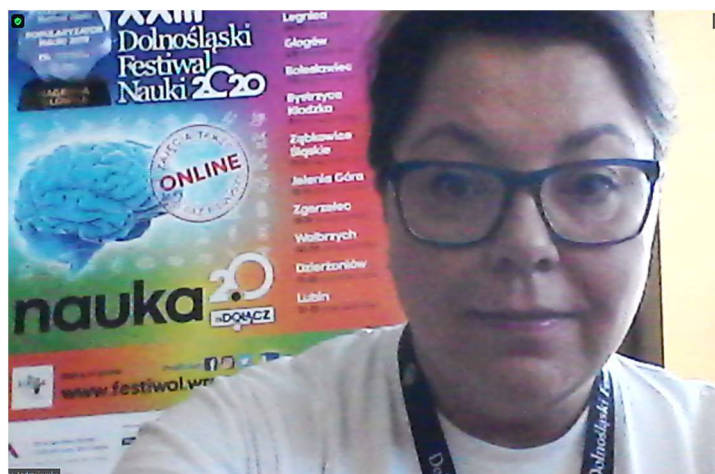
Stachoń A. 2020. *Otłuszczenie ciała i dystrybucja tłuszczu podskórnego jako wyznacznik poziomu sportowego zawodniczek i zawodników zespołowych gier sportowych*. Studia i Monografie AWF we Wrocławiu 138.

Pietraszewska J., Struzik A., Burdukiewicz A., Stachoń A., Pietraszewski B. 2020. Relationships between body build and knee joint flexor and extensor torque of Polish first-division soccer players. *Applied Sciences* 10(3):1–11.

Burdukiewicz A., Pietraszewska J., Andrzejewska J., Chromik K., Stachoń A. 2020. Asymmetry of musculature and hand grip strength in bodybuilders and martial artists. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(13):1–11.

Kontakt ze środowiskiem

Coroczny udział w Dolnośląskim Festiwalu Nauki, tegoroczna edycja odbyła się w formie on-line.

Zakład Biostruktury

Cichy I., Dudkowski A., Kociuba M., Ignasiak Z., Sebastian A., Kochan K., Kozieł S., Rokita A., Malina M. 2020. Sex differences in body composition changes after preseason training in elite handball players. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(11):3880.

Łącznie z powyższym artykułem prof. dr hab. Zofia Ignasiak w roku 2020 opublikowała, we współautorstwie 9 prac oryginalnych, w tym 8 prac z IF = 23.005. Łączna wartość punktów MNiSW - 690.

Zakład Antropologii PAN

NCD Risk Factor Collaboration: Height and body-mass index trajectories of school-aged children and adolescents from 1985 to 2019 in 2000 countries and territories: a pooled analysis of 2181 population-based studies with 65 million participants. *The Lancet*, 2020. 396(10261),1511-1524. – członkowie NCD Risk Factor Collaboration z Zakładu Antropologii IITD PAN: Sławomir Kozieł, Aleksandra Gomuła, Natalia Nowak-Szczepańska

Wieckiewicz M., Bogunia-Kubik K., Mazur G., Danel D., Smardz J., Wojakowska A., Poreba R., Dratwa M., Chaszczyńska-Markowska M., Winocur E., Emodi-Perlman A., Martynowicz H. 2020. Genetic basis of sleep bruxism and sleep apnea—response to a medical puzzle. *Scientific Reports* 10(1):7497.

Nowak-Szczepańska N., Gomuła A., Kozieł S. 2020. Differentiating effects of socio-economic factors on relative weight and nutritional status in Polish schoolchildren across intergenerational changes. *Public Health Nutrition* 23(16):2904–2914.

Cichy I., Dudkowski A., Kociuba M., Ignasiak Z., Sebastian A., Kochan K., Kozieł S., Rokita A., Malina M. 2020. Sex differences in body composition changes after preseason training in elite handball players. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(11):3880.

Danel D., Kalinowski K., Nowak-Szczepanska N., Ziomkiewicz-Wichary A., Apanasewicz A., Boryśławski K., Kozieł S., Kornafel D., Fedurek P. 2020. Shifts in Female Facial Attractiveness during Pregnancy. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(14): 5176.

Danel D., Waciewicz S., Kleisner K., Lewandowski Z., Kret M., Żywicznyński P., Perea-Garcia J.O. 2020. Sex differences in ocular morphology in Caucasian people: a dubious role of sexual selection in the evolution of sexual dimorphism of the human eye. *Behavioral Ecology and Sociobiology* 74(10):1–10.

Saniotis A., Mohammadi K. 2020. Comment on psychological interventions during COVID-19: challenges for Iraqi Kurdistan. *Asian Journal of Psychiatry* 54:102284.

Galbarczyk A., Mijas M., Marcinkowska U., Koziera K., Apanasewicz A., Ziomkiewicz A. 2020. Association between sexual orientations of individuals and perceptions of tattooed men. *Psychology & Sexuality* 11(3):150–160.

Górka K., Plens C.R. 2020. In search of identity: The field of forensic anthropology in Brazil—Profession and practice. *Journal of Forensic Sciences* 1–12.

Swenson V., Spinek A. 2020. A rare case of congenital humeroradioulnar synostosis from medieval Pawłów Trzebnicki, Poland. *International Journal of Osteoarchaeology* 30:256–263.

Malysa A., Weźgowie J., Danel D., Boening K., Walczak K., Więckiewicz M. 2020. Bond strength of modern self-adhesive resin cements to human dentin and different CAD/CAM ceramics. *Acta of Bioengineering and Biomechanics* 22(2).

Nieczuja-Dwojacka J., Klemarczyk W., Siniarska A., Kozieł S., Szysz T. 2020. Socio-economic determinants of the somatic development and reaction time of vegetarian and non-vegetarian children. *Anthropologischer Anzeiger* 77(2):137–146.

Saniotis A., Kumaratilake J. 2020. Amphetamines, Cognitive Enhancement and their Implications for Medical Military Ethics. *Journal of Military Ethics* 19(1):69–75.

Saniotis A. 2020. After more than sixty years we are still unclear whether LSD has a place in mainstream psychiatry. *Research in Psychotherapy: Psychopathology, Process and Outcome* 23(2):464.

Różek-Piechura K., Ignasiak Z., Kurzaj M., Sławińska T., Skrzek A., Kozieł S., Malina R. 2020. Silesians in Texas and Upper Silesia: anthropometric, functional and physical activity characteristics. *Anthropological Review* 83(3):261–277.

Górka K., Plens C.R. 2020. Na granicy Brazylijsko – Polskiej: współpraca naukowa w dziedzinie antropologii sądowej w służbie prawom człowieka. *História: Debates e Tendências* 20(3):13–27.

Górka K., Plens C.R. 2020. The academic scenario of Forensic Anthropology in Brazil. *Brazilian Journal of Forensic Anthropology and Legal Medicine* 1:29–43.

Carrijo F.B., Górka K., Aguiar L.M., Bernardes A.C.C., Palácio A.I.G.B., Machado A.C., Orihuela J.F.C., Mangabeira J.P., Assunção R.G. 2020. Suedy Lorena da Silva Barros. Migrant stories: sheltered lives. *Caderno 4 Campos* 2:117–147.

Danel D., Kozak K., Szala A., Kunert-Keil C., Dziedzic-Danel A., Siennicka A., 2020. The Relationship between the Premenstrual Syndrome and Resting Cardiac Vagal Tone in Young Healthy Females: Role of Hormonal Contraception. *Neurophysiology* 51(6):447–454.

Gomuła A., Nowak-Szczepańska N., Suder A., Ignasiak Z., Kozieł S. Secular trends in adiposity within the context of changes in BMI across developmental periods among Polish schoolchildren—application of the Slaughter equation. *European Journal of Clinical Nutrition* (in print).

Gomuła A., Nowak-Szczepańska N., Kozieł S. Secular trend and social variation in height of Polish schoolchildren between 1966 and 2012. *Acta Paediatrica* (in print).

Siek T., Rando C., Cieślik A., Spinek A., Waldron T. A Palaeoepidemiological Investigation of Osteomata, with Reference to Medieval Poland. *International Journal of Osteoarchaeology* (in print).

Siniarska A., Nieczuja-Dwojacka J., Grochowska M., Kozieł S. Body structure, muscular strength and living conditions of primary school children in Warsaw. *Journal of Biosocial Science* (in print).

Apanasewicz A., Groth D., Scheffler C., Hermanussen M., Piosek M., Wychowaniec P., Babiszewska M., Barbarska O., Ziomkiewicz A. Traumatized women's infants are bigger than children of mothers without traumas. *Anthropologischer Anzeiger* (in print).

Uniwersytet Medyczny im. Piastów Śląskich

Katedra Morfologii i Embriologii Człowieka, Zakład Anatomii Prawidłowej

Projekty:

Trzeci rok realizacji projektu badawczego: „U progu industrializacji - ocena dobrostanu mieszkańców nowożytnego Wrocławia w ujęciu interdyscyplinarnym”. (Nr:UMO-2017/25/B/HS3/02006). Kierownik projektu: dr Paweł Dąbrowski

Publikacje:

Dąbrowski P., Kulus M., Grzelak J., Radzikowska M., Oziembłowski M., Domagała Z., Krajcarz M.T. 2020. Assessing weaning stress - relations between enamel hypoplasia, $\delta^{18}\text{O}$ and $\delta^{13}\text{C}$ values in human teeth obtained from early modern cemeteries in Wrocław, Poland. *Ann. Anat.* 232. DOI: 10.1016/j.aanat.2020.151546.

Chmielewski P.P. 2020. Human ageing as a dynamic, emergent and malleable process: from disease-oriented to health-oriented approaches. *Biogerontology* 21(1):125–130.

Chmielewski P.P. 2020. New Terminologia Anatomica highlights the importance of clinical anatomy. *Folia Morphologica* 79(1):15–20.

Chmielewski P.P., Strzelec B. 2020. If ageing is a disease, then life is also a disease. *Anthropological Review* 83(3):307–315.

Woźniak S., Kempieński R., Grzelak J., Domagała Z., Paulsen F. 2020. Anatomy-related ratios predict colonoscopy incompleteness in similar examination conditions. *Adv.Clin.Exp.Med.* 29(5):573–580.

Sputa-Grzegorzówka P., Woźniak Z., Akutko K., Pytrus T., Baran W., Calik J., Glatzel-Plucińska N., Domagała Z., Podhorska-Okołów M., Stawarski A., Dziągiew P. 2020. Laugier-Hunziker syndrome: a case report of the pediatric patient and review of the literature. *Int.J.Dermatol.* 59(12):1513–1519.

Domagała Z., Domański J., Zimmer A., Tarczyńska A., Śliwa J., Gworys B. 2020. Methodology of preparation of corrosive specimens from human placenta - a technical note. *Ann.Anat.* 228. DOI: 10.1016/j.aanat.2019.151436.

Chmielewski P., Domagała Z.A. 2020. Terminologia Anatomica and its practical usage: pitfalls and how to avoid them. *Folia Morphol.* 79(2):198–204.

Dąbrowski P., Grzelak J., Józefowska A. 2020. Przepalone szczątki kostne z cmentarzyska halsztackiego w Domasławiu 10/11/12, gm. Kobierzyce. W: Cmentarzysko wczesnej epoki żelaza w Domasławiu 10/11/12, powiat wrocławski. T.5: Opracowania specjalistyczne. Wydawnictwo Instytutu Archeologii i Etnologii Polskiej Akademii Nauk. Ośrodek Badań nad Kulturą Późnego Antyku i Wczesnego Średniowiecza, Wrocław s.49–190.

Projekty:

Regionalna Inicjatywa Doskonałości (RID) “Comparison of adult human placenta corrosive vasculature casts in normal pregnancy and in pregnancy complicated by a gestational hypertension” pod kierownictwem dr. Zygmunta Domagały (lata 2020-2021).

Funduszu Aktywności Studenckiej FAST "Muzeum Anatomiczne Uniwersytetu Medycznego we Wrocławiu - historia, nauka, sztuka" realizowany przez studentów koła naukowego „Clinical and Dissecting Anatomy Students Scientific Club” pod kierownictwem studenta Juranda Domańskiego i dr Zygmunta Domagały.

W dniach 11.10-15.10.2020 Gościem Zakładu Anatomii Prawidłowej był prof. Friedrich Paulsen, prorektor Uniwersytetu Erlangen/Nurnberg, Kierownik Instytutu Anatomii Klinicznej i Funkcjonalnej, sekretarz Niemieckiego Towarzystwa Anatomicznego, członek zarządu IFAA. W trakcie pobytu prof. Friedrich Paulsen wystąpił na połączonym posiedzeniu Polskiego Towarzystwa Anatomicznego i Polskiego Towarzystwa Antropologicznego, oddz. wrocławskie „Insights in developing an Atlas of Anatomy – Sobotta (Rozwój atlasu anatomii Sobotty)” – wystąpienie w Collegium Anatomicum, Projekt był sfinansowany w ramach programu „Visiting Professor”. Wnioskodawca projektu dr Zygmunt Domagała

Wojskowa Akademia Techniczna, im. J. Dąbrowskiego

Studium Wychowania Fizycznego

Cichy I., Dudkowski A., Kociuba M., Ignasiak Z., Sebastian A., Kochan K., Kozieł S., Rokita A., Malina R. 2020. Sex differences in body composition changes after preseason training in elite handball players. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(11):3880.

Uniwersytet Wrocławski

Katedra Biologii Człowieka

Rok 2020, równie jak poprzedni 2019, zaowocowała kolejnymi publikacjami członków PTA reprezentujących Katedrę Biologii Człowieka Uniwersytetu Wrocławskiego. Nie zabrakło także działalności popularyzującej wiedzę szczególnie tą związaną z ewolucją człowieka, czego dobrym przykładem był aktywny udział dr Wioletty Nowaczewskiej w VII Wrocławskich Dniach Darwina. W ramach obchodów tego święta 15 lutego 2020 roku został wygłoszony przez nią wykład pod tytułem: „Dawno, dawno temu w bliskiej nam Europie, czyli co wiemy o ludziach uznawanych za najstarszych mieszkańców naszego kontynentu?” Wykład ten był poświęcony charakterystyce najstarszych europejskich homininów obejmującej najbardziej aktualną wiedzę o morfologii ich szkieletów, ale także o ich funkcjonowaniu w ówczesnym środowisku.

Podczas międzynarodowej konferencji online „Zoom virtual SEQS-2020 Conference “Quaternary Stratigraphy – palaeoenvironment, sediments, fauna and human migrations across Central Europe”, która odbyła się 28 września 2020 roku dr Wioletta Nowaczewska zreferowała wyniki najnowszych badań poświęconych szczątkom kostnym polskiego neandertalczyka, przedstawiając prezentację pod tytułem: “Neanderthal remains from Stajnia Cave in the light of new scientific data”. W najbliższym czasie rezultaty tych badań zostaną opublikowane.

Wyrazem jej owocnej współpracy naukowej w ramach międzynarodowego zespołu, którego jest członkiem (wraz z badaczami reprezentującymi prestiżowe zagraniczne ośrodki naukowe takie jak Uniwersytet w Bolonii, czy też Instytut Antropologii Ewolucyjnej Maxa Plancka), jest publikacja w czasopiśmie "Scientific Reports" zatytułowana: "New perspectives on Neanderthal dispersal and turnover from Stajnia Cave (Poland)", która ukazała się w tym roku. Publikacja ta spotkała się z szerokim zainteresowaniem wielu naukowych środowisk. Skrócony opis wyników badań wspomnianego zespołu został przedstawiony w Przeglądzie Uniwersyteckim UWr (NR 3 (233) | 2020: Nowaczewska W: "Najstarszy potwierdzony genetycznie neandertalczyk w środkowo-wschodniej Europie"). Badania te były także komentowane przez dr Wiolettę Nowaczewską podczas wywiadów telewizyjnych i radiowych.

W roku 2020 zostały przyznane dr Wiolettce Nowaczewskiej przez Rektora Uniwersytetu Wrocławskiego dwie nagrody: pierwsza naukowa oraz druga związana z jej działalnością organizacyjną. Znalazła się także w gronie siedmiu osób wyłonionych podczas konkursu „Niższe pensum jako instrument projakościowy” spośród pracowników Wydziału Biologii Człowieka Uniwersytetu Wrocławskiego. Konkurs ten zorganizowano w ramach projektu Inicjatywa Doskonałości – Uczelnia Badawcza.

Czas "Covid-19" nie stał się przeszkodą dla aktywnej działalności naukowej SKN Antropologów Kostka, działającego od wielu lat (pod opieką dr Wioletty Nowaczewskiej), zrzeszającego obecnie kilkadziesiąt osób (z tendencją rosnącą), które tym samym realizuje swoją naukową misję w ramach spotkań online. Należy podkreślić, że wśród studentów Wydziału Nauk Biologicznych Uniwersytetu Wrocławskiego rośnie zainteresowanie szeroko rozumianymi badaniami ludzkich szczątków kostnych, co jest pozytywnym zjawiskiem, bardzo dobrze prognozującym na przyszłość.

Publikacje:

Philips A., Stolarek I., Handschuh L., Nowis K., Juras A., Trzcíński D., Nowaczewska W., Wrześńska A., Potempa J., Figlerowicz M. 2020. Aalysis of oral microbiome from fossil human remains revealed the significant differences in virulence factors of modern and ancient *Tannerella forsythia*. *BMC Genomics* 21:402.

Stolarek I., Handschuh L., Juras A., Nowaczewska W., Kóčka-Krenz H., Michalowski A., Piontek J., Kozłowski P., Figlerowicz M. 2019. Goth migration induced changes in the matrilineal genetic structure of the central-east European population. *Scientific Reports* 9(1): 6737.

Nowaczewska W., Binkowski M., Kubicka A.M., Piontek J., Balzeau A. 2019. Neandertal-like traits visible in the internal structure of nonsupranuchal fossae of some recent *Homo sapiens*: The problem of their identification in hominins and phylogenetic implications. *PLoS ONE* 14(3): e0213687.

Nowaczewska W. 2019. Śladami ewolucyjnej historii człowieka. W: Maziarka T. (red.) *Powstanie człowieka w ujęciu interdyscyplinarnym*. Copernicus Center Press. 49–72.

Drupka B., Wysocka J., Nowaczewska W. 2019. Klippel–Feil syndrome with associated cervical rib in a human skeleton from Wągrowiec (Poland, 14th–17th centuries). *International Journal of Osteoarchaeology* 29:174–180.

Picin A., Hajdinjak M., Nowaczewska W., Benazzi S., Urbanowski M., Marciszak A., Fewlass H., Socha P., Stefaniak K., Żarski M., Wiśniewski A., Hublin J.J., Nadachowski A., Talamo S. 2020. *Scientific Reports* 10:14778.

Uniwersytet Przyrodniczy

Katedra Antropologii

Z początkiem nowego roku akademickiego 2020/2021 zmieniły się władze Wydziału Biologii i Hodowli Zwierząt oraz Katedry Antropologii. Prodziekanem kierunków biologia oraz biologia człowieka został Pan dr Jacek Szczurowski. Funkcję kierownika Katedry Antropologii pełni obecnie Pani dr hab. Barbara Kwiatkowska, prof. uczelni.

Od września Pan dr Paweł Konczewski rozpoczął staż naukowo-dydaktyczny w Katedrze Archeologii Uniwersytetu Zachodniopomorskiego w Pilźnie. Prowadzi tam m.in. przedmiot „Wybrane problemy archeologii polskiej” oraz opracowuje zagadnienia związane z badaniami nad współczesnymi totalitaryzmami.

Projekty naukowe:

W 2020 r. w Katedrze Antropologii UPWr kontynuowano realizację projektu edukacyjno-badawczego „1000 lat Górnych Łużyc - ludzie, grody, miasta”. Projekt ma na celu podniesienie poziomu wiedzy o wspólnym dziedzictwie archeologicznym i historycznym na Górnych Łużycach - pograniczu polsko-niemieckim. W ramach działań projektowych w bieżącym roku, poza przygotowaniem do wystaw muzealnych zaplanowanych na lata 2021-2022, realizowano badania terenowe cmentarzyska kurhanowego z IX-X w. w Białogórze, a także badania sąsiadującego z nim grodziska z tego samego okresu oraz analogicznie datowanych grodzisk w Zawidowie i Sulikowie, powiat Zgorzelec. Przeprowadzono również re-analizy szczątków ludzkich pochodzących z wykopalisk cmentarzysk wczesnośredniowiecznych we wschodniej Saksonii, zgromadzonych w zbiorach Landesamt für Archaeologie w Dreźnie, a także w Muzeum Miejskim w Bautzen/ Budziszynie. Projekt jest współfinansowany przez Unię Europejską ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego w ramach Programu Współpracy INTERREG Polska-Saksonia 2014-2020.

Więcej o projekcie: <https://www.1000lusatia.de/pl/>

Prof. ucz. dr hab. Barbara Kwiatkowska i mgr Katarzyna Król w czasie analizy materiału kostnego w Muzeum Miejskim w Bautzen (fot. A. Konicka)

Dzień otwarty na grodzisku w Zawidowie (fot. P. Konczewski)

Archeolodzy- Szymon Jamaszewski oraz Aleksandra Konicka w czasie eksploracji grodziska w Zawidowie (fot. P. Konczewski)

W bieżącym roku kontynuowano badania archeologiczne średniowiecznego i nowożytnego cmentarzyska wokół kościoła parafialnego św. Mikołaja we wsi Libkovic, w Czechach Zachodnich. Badania cmentarzyska są częścią projektu badawczego służącego rozpoznaniu dziejów całej ekumeny Libkovic, i są realizowane we współpracy z Katedrą Archeologii Uniwersytetu Zachodnioczeskiego w Pilźnie (<https://kar.zcu.cz/>) oraz Instytutem Ochrony Dziedzictwa Archeologicznego Północno-Zachodnich Czech w Moście (<https://www.uappmost.cz/>). Celem badań cmentarzyska jest kompleksowe poznanie biologii i kultury mieszkańców tej zanikłej miejscowości, funkcjonującej przez przeszło 800 lat. Więcej o projekcie: <https://archeologia.com.pl/na-ratunek-3000-szkieletow-az-i-unikatowe-stanowisko-w-libkovicach/>

Zespół badawczy na wykopaliskach w Libkovicach (fot. I. Ibrahimovic)

Pani dr hab. Anna Lipowicz, prof. uczelni bierze udział w projektach:

- Gluco-Trend-System – system antropotechnicznego bezinwazyjnego monitorowania zmian stężenia glukozy we krwi z wykorzystaniem technologii klasy wearable (POIR.02.03.02-24-0070//18-00)
- SMART - System Monitorowania Aktywności i Racjonalizacji Treningu (WND_RPSL.01.02.00-24-045E/19-001)

Projekty doktorantów

mgr Agata Bisiecka

- „Występowanie i właściwości metryczne kości wstawnych (Worma) czaszki ludzkiej a wyznaczniki stresu fizjologicznego” (2020-2021; projekt finansowany w ramach funduszu „Bon Doktoranta Szkoły Doktorskiej Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu”).
- „Pogłębiona analiza kondycji biologicznej średniowiecznej populacji Aleksandrii (Egipt) na przykładzie pochówków z nekropolii Kom el-Dikka w świetle współczesnych możliwości badawczych” (IV – VI 2021; projekt finansowany w ramach Stypendium Centrum Archeologii Śródziemnomorskiej).

mgr Agnieszka Witek

- „Zanieczyszczenie światłem jako czynnik wpływający na jakość snu” projekt badawczy o numerze N020/1440/2020, w ramach programu “Bon doktoranta Szkoły Doktorskiej”.

mgr Łukasz Pawelec

- „Parametry akustyczne głosu oraz budowa i skład ciała – badania rodzin” projekt badawczy o numerze N020/0008/20, w ramach programu „Bon doktoranta Szkoły Doktorskiej”

Konferencje krajowe i międzynarodowe:

Information Technologies in Biomedicine 8th International Conference, ITIB 2020, Kamień Śląski, Poland, June 15-17, 2020. Referaty:

- Application of Original System to Support Specialist Physiotherapy D4S in Correction of Postural Defects as Compared to other Methods – A Review, Karol Bibrowicz, Tomasz Szurmik, Anna Lipowicz, Andrzej W. Mitas
- Methods of Therapy of Scoliosis and Technical Functionalities of DISC4SPINE (D4S) Diagnostic and Therapeutic System, Tomasz Szurmik, Karol Bibrowicz, Anna Lipowicz, Andrzej W. Mitas
- Quaternary Stratigraphy – Palaeoenvironment, sediments, palaeofauna and human migrations across Central Europe. Monday 28th september 2020, Wrocław, Poland, Inqua – Section on European Quaternary Stratigraphy, online. Referat:
- An attempt to estimate the dental age of white rhinoceros (*Ceratotherium simum*, Burchell 1817) by means of ultrastructural imaging techniques as a model for fossil representatives of the Rhinocerotidae family, Edyta Pasicka, Dariusz Nowakowski, Oleg P. Melnyk.

Ogólnopolska konferencja popularno-naukowa: Symbioza fizjoterapeuty, lekarza i inżyniera szansą na rozwój naukowy. Fizjoterapia i aktywność zdrowotna. Katowice 23 października 2020. Referaty:

- lek.stom. Patrycja Zwolska, mgr Mariola Ciuraj, dr hab. Anna Lipowicz, prof. Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu, mgr Katarzyna Graja, dr hab. Andrzej Myśliwiec, prof. AWF Katowice: „Fizjoterapeutyczne metody leczenia tyłozgryzu oraz badania pilotażowe postępu terapii - opis przypadku.”
- dr Karol Bibrowicz, Dr Tomasz Szurmik, prof. Anna Lipowicz, dr Katarzyna Nowakowska-Lipiec, prof. Robert Michnik, prof. Andrzej Mitas: Zastosowanie oryginalnego systemu do wspomagania specjalistycznej fizjoterapii D4S w korekcji wad postawy na tle innych metod.

- dr Tomasz Szurmik, dr Karol Bibrowicz, prof. Anna Lipowicz, dr Katarzyna Nowakowska-Lipiec, prof. Robert Michnik, prof. Andrzej Mitas: Metody terapii skolioz i techniczne funkcjonalności systemu diagnostyczno-terapeutycznego DISC4SPINE (D4S).

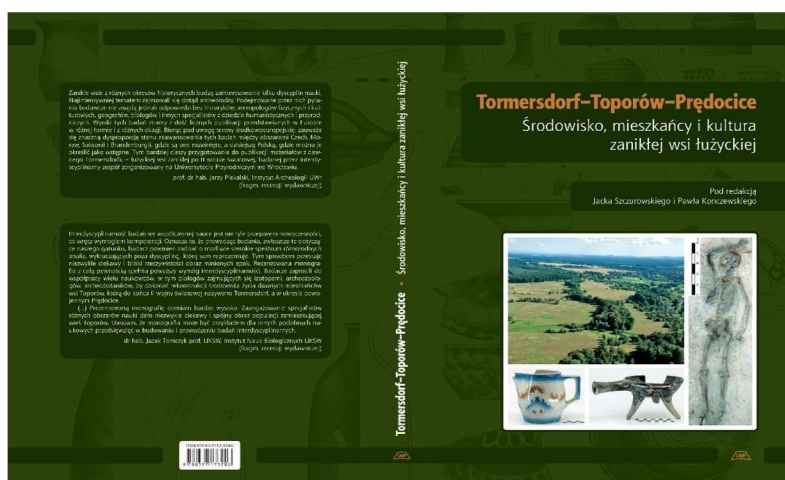
Publikacje Katedry Antropologii UPWr

Monografia „Tormersdorf–Toporów–Prędocię. Środowisko, mieszkańcy i kultura zanikłej wsi łużyckiej” pod redakcją Jacka Szczurowskiego i Pawła Konczewskiego

Monografia stanowi podsumowanie interdyscyplinarnego projektu badawczego realizowanego w latach 2014-2019 przez zespół z Katedry Antropologii Uniwersytetu Przyrodniczego we Wrocławiu. Działania zaplanowane w ramach projektu badawczego „Mieszkańcy, kultura i środowisko przyrodnicze Górnych Łużyc na przykładzie badań mikroregionu osadniczego Tormersdorf-Toporów” miały na celu rekonstrukcję historii osadnictwa na terenie mikroregionu osadniczego oraz poznania szeroko rozumianego stanu biologicznego zamieszkujących tam populacji ludzkich, a także ich kultury i relacji z otoczeniem przyrodniczym.

Całość tak zrealizowanych badań pozwoliła na częściowe odtworzenie charakteru i dynamiki zmian przeszłej bytności ludzi w mikroregionie dawnych Prędocię, w perspektywie czasowej od mezolitu po rok 1945. Wyniki realizacji projektu zaprezentowano w trzynastu rozdziałach składających się na niniejszą publikację.

Projekt finansowano ze środków Narodowego Centrum Nauki, przyznanych na podstawie decyzji nr DEC-2013/10/E/HS3/00368.

Bugdol M.D., Bugdol M.N., Bienkowska M., Lipowicz A., Wijata A., Mitas A.W. 2020. Adolescents age estimation using voice features. *Biomedical Engineering / Biomedizinische Technik* 65(4):429–434.

Bibrowicz K., Szurmik T., Lipowicz A., Mitas A.W. 2021. *Application of original system to support specialist physiotherapy D4S in correction of postural defects as compared to other methods – a review* – (in:) Information Technologies in Biomedicine 8th International Conference, ITIB 2020, Kamień Śląski, Poland, June 15-17, 2020, Piętka E., Badura P., Kawa J., Wieclawek W. (eds.), Cham: Springer, Advances in Intelligent System and Computing vol. 1186, pp. 187-200.

Boryśławski K., Podstawski R., Ihász F., Żurek P. 2020. The real determinants of power generation and maintenance during extreme strength endurance efforts: the 3-Minute Burpee Test. *Trends in Sport Sciences* 27(2):57–62.

Boryśławski K., Szaliłow K., Bielec G., Omelan A., Podstawski R. 2021. The human body's response to the conditions in the sauna. *Physical Activity Review* 9(2):11–17.

Danel D.P., Kalinowski K., Nowak-Szczepańska N., Ziomkiewicz-Wichary A., Apanasewicz A., Boryśławski K., Kozieł S., Kornafel D., Fedurek P. 2020. Shifts in female facial attractiveness during pregnancy. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(14). DOI:10.3390/ijerph17145176.

Dzięciołowska-Baran E., Gawlikowska-Sroka A., Szczurowski J. 2020. Diagnosis of Sleep-Disordered Breathing in the Home Environment. In: Pokorski M. (eds.), *Medical Research and Development. Advances in Experimental Medicine and Biology* 1271:107–112.

Karykowska A., Domagała Z. A., Gworys B. 2020. Musculus peroneus longus in fetal period. *Folia Morphologica* DOI: 10.5603/FM.a2020.0129.

Karykowska A., Domagała Z. A., Gworys B. 2020. Topography of the common fibular nerve terminal division in human fetuses. *Folia Morphologica* DOI: 10.5603/FM.a2020.0103.

Konczewski P. 2020. Searching for Living Ghosts: The Archaeology of Communist Repression in Poland. in: Symonds J., Vařeka P. (eds.). *Archaeologies of Totalitarianism, Authoritarianism, and Repression: Dark Modernities*. (Palgrave Studies in Cultural Heritage and Conflict). New York: Palgrave Macmillan.

Konstanty-Kurkiewicz V., Dzięciołowska-Baran E., Szczurowski J., Gawlikowska-Sroka A. 2020. Evaluation of Nocturnal Respiratory Complaints in Pregnant Women. In: Pokorski M. (eds.), *Medical Research and Development. Advances in Experimental Medicine and Biology* 1271:89–98.

Pawelec Ł.P., Graja K., Lipowicz A. 2020. Vocal Indicators of Size, Shape and Body Composition in Polish Men. *Journal of Voice* DOI:10.1016/j.jvoice.2020.09.011.

Podstawski R., Boryśławski K., Boraczyński M. 2020. The physiological effects of sauna and rowing on former elite athletes with hypertension. *Journal of Physical Education and Sport* 20(3):1481–1490.

Podstawski R., Boryśławski K., Clark C.C.T., Laukkanen J.A., Gronek P. 2020. The effect of 16-minute thermal stress and 2-minute cold water immersion on the physiological parameters of young sedentary men. *Montenegrin Journal of Sports Science & Medicine* 9(1):57–65.

Sternal M., Kwiatkowska B., Borysławski K., Tomaszewska A. 2020. Paternal age and the risk of cerebral palsy. *Anthropological Review* 83(1):31–41.

Sternal M., Kwiatkowska B., Borysławski K., Tomaszewska A. 2020. The effect of increased bilirubin level on the risk of cerebral palsy. *Anthropological Review* 83(2):185–195.

Szurmik T., Bibrowicz K., Lipowicz A., Mitas AW. 2021. Methods of therapy of scoliosis and technical functionalities of DISC4SPINE (D4S) diagnostic-therapeutic system. in: *Information Technologies in Biomedicine 8th International Conference, ITIB 2020*, Kamień Śląski, Poland, June 15-17, 2020., Piętka E., Badura P., Kawa J., Wieclawek W. (eds.), Cham: Springer, *Advances in Intelligent System and Computing* vol. 1186, pp. 201-212.

Tomaszewska A., Psonak D., Maślińska P., Kwiatkowska B. 2020. Sex determination from fragmented human remains – hierarchy of the foramen magnum dimensions. *Homo-Journal of Comparative Human Biology* 71(1):9–17.

Szkolenia pracowników

W 2020 roku dr Agnieszka Tomaszewska odbyła następujące szkolenia:

- Anthropological understanding of Covid-19 (27.04.2020)
- Autonomy in education in India (26.06.2020)
- Narodowe Centrum Nauki: Szkolenie dla wnioskodawców" (19.10. 2020)
- Szkolenie online z zarządzania danymi badawczymi (26.10.2020)
- Create your perfect article using writefull (28.10.2020)

Popularyzacja nauki

Dr Agnieszka Tomaszewska:

1. wykłady zdalne „Pokaż mi swój szkielet, a powiem Ci kim jesteś” w szkołach średnich z Wrocławia w ramach XXIII Dolnośląskiego Festiwalu Nauki w dniach 22-25.09.2020 oraz w edycji regionalnej festiwalu w dniu 16.10.2020
2. zajęcia w cyklu pt. „Zapisane w kościach” w ramach realizacji projektu pn. „Uniwersytet Młodego Przyrodnika we Wrocławiu”, Program Operacyjny Wiedza Edukacja Rozwój 2014-2020, Priorytet III Szkolnictwo dla gospodarki i rozwoju, Działanie 3.1 Kompetencje w szkolnictwie wyższym realizowane w okresie marzec- wrzesień 2020 w szkołach partnera projektu (gmina Wrocław)

Działalność Studenckiego Koła Naukowego

Studenckie Koło Naukowe Antropologów „Juvenis” w roku akademickim 2019/2020 funkcjonowało bardzo aktywnie. Studenci brali udział w akcjach promocyjnych Uczelni i kierunku studiów, przeprowadzili ciesząc się dużym powodzeniem warsztaty i pokazy.

Działalność dotyczyła m.in.:

- współpracy z Biurem Rekrutacji UPWr w III LO w Świdnicy. Prezentacja była związana przede wszystkim z promocją kierunku studiów Biologia człowieka. Składała się z dwóch części – pierwszą były ogólne informacje o uczelni, kierunkach, akademikach i stypendiach. Następnie spotkanie zmieniło charakter na edukacyjny. Studenci przedstawili zagadnienia

z zakresu antropologii dotyczące możliwości badań materiałów szkieletowych i patologii na kościach.

- warsztatów dla młodzieży dotyczące dymorfizmu płciowego i metod jego rozpoznawanie na materiale szkieletowym, które były przeprowadzone w Katedrze Antropologii. Uczestnicy mieli za zadanie ułożyć szkielety w porządku anatomicznym, określić ich płeć, a następnie wypełnić dokumentację materiału kostnego.

- warsztatów dotyczących określania płci i wieku na podstawie czaszki i miednicy, które odbyły się w Szkole Podstawowej nr 30 we Wrocławiu. Dzieci wykorzystwały nowo poznane umiejętności pracując w grupach nad określaniem płci oraz wieku na czaszkach.

Dzień Aktywności Studenckiej UPWr

Dzień ten, to coroczne święto Uczelni, w czasie którego koła naukowe i inne organizacje studenckie mają okazję przedstawić swoje zainteresowania i zakres działalności. Stanowisko Studenckiego Koła Naukowego Antropologów „Juvenis” prezentowało tajniki daktyloskopii. Uczestnicy wydarzenia wykonywali odfitki swoich linii papilarnych i podejmowali próby ich opisu.

Integracyjna gra on-line dla pierwszozocznych studentów.

Zabawa przeprowadzona została w celu zaznajomienia studentów pierwszego roku z kołami naukowymi działającymi na terenie uczelni. Odbyła się w formie zdalnej, a uczestnicy mieli za zadanie rozwiązywać zadania przygotowywane przez członków kół naukowych, za które dostawali punkty. SKN Antropologów „Juvenis” przygotowało pytania z zakresu antropologii fizycznej, na które odpowiadali uczestnicy gry.

I Międzynarodowa Studencka Konferencja „Połączeni przez ludzi”

SKN Antropologów „Juvenis” poczyniło przygotowania do zorganizowania Międzynarodowej Konferencji Antropologiczno-Archeologicznej, która została przełożona ze względu na obecną sytuację epidemiologiczną. Serdecznie zapraszamy do śledzenia tego wydarzenia w mediach społecznościowych!

Klub Dyskusyjny Antropologów

- to cykliczna inicjatywa rozwijająca antropologiczne zainteresowania studentów. Polega na kameralnych spotkaniach, w ramach których można porozmawiać z osobami zajmującymi się antropologią. Ostatnie spotkanie klubu dotyczyło rozmów z doktorantami o tematach ich prac, studiach doktoranckich oraz o tym, co można robić po ukończeniu studiów na tym kierunku Biologia człowieka. Kolejne spotkania są w przygotowaniu.

Działalność dydaktyczna Katedry Antropologii – ciekawe inicjatywy

Wycieczka do Zoo w Opolu – na tropie goryli

W styczniu 2020 roku studenci trzeciego roku biologii człowieka pod opieką mgr Katarzyny Król udali się do Zoo w Opolu. Celem wycieczki było praktyczne wykorzystanie wiedzy zdobytej na prymatologii. Pani Anna Włodarczyk – pracownik działu hodowlanego opolskiego zoo, która oprowadzała grupę po pawilonach podzieliła się ze studentami ogromną wiedzą, doświadczeniem oraz porcją ciekawostek z życia codziennego naczelnych. Punkt najważniejszy stanowiło odwiedzenie zaplecza goryli i obserwacja ich w czasie pory karmienia, gdzie studenci mieli okazję poznać ich behavior i posłuchać o charakterze poszczególnych osobników.

Pani Anna Włodarczyk i studenci III roku Biologii człowieka w opolskim Zoo (fot. K. Król)
Przejsie na zdalny system kształcenia w marcu 2020 r. uniemożliwiło dalsze działania tego typu.

Spotkanie wigilijne pracowników Katedry Antropologii UPWr w roku 2019.

opracowanie mgr Katarzyna Król

ODDZIAŁ POZNAŃSKI

W związku z pandemią, zarząd Oddziału Poznańskiego zrezygnował z organizacji spotkań naukowych w pierwszej połowie roku 2020. W międzyczasie zachodził proces adaptacji Oddziału do nowych warunków, co zaowocowało przeniesieniem seminariów „do sieci” i wzmożoną aktywnością organizacyjną w trzecim kwartale bieżącego roku. Zaplanowano między innymi cykl comiesięcznych webinarów na platformie MS Teams umożliwiających wymianę doświadczeń badawczych z naukowcami z kraju i zagranicy oraz dyskusję ze specjalistami z różnych dziedzin, zajmującymi się odmiennymi aspektami funkcjonowania człowieka.

Pierwsze z planowanej serii spotkań odbyło się w październiku, a wykład pt. „SARS-CoV-2 i COVID-19 – co już wiemy?” wygłosił prof. ucz. dr hab. Robert Nawrot z Instytutu Biologii Eksperymentalnej UAM. Wystąpienie prof. Nawrota oraz ciekawa, merytoryczna dyskusja pomogły nam usystematyzować informacje na temat pandemii w oparciu o rzetelne, naukowe źródła. W chwili przygotowywania informacji do Biuletynu PTA planowane są już dwa kolejne seminaria, tym razem z udziałem zagranicznych gości: dr Annanga Giri Moelyo z Universitas Sebelas Maret, Surakarta (w listopadzie), oraz prof. Janiny Tutkuvienė z Vilniaus Universitetas, Wilno (w grudniu). Ponieważ jedną z misji naszego oddziału jest popularyzacja wyników badań, spotkania mają charakter otwarty, a do uczestnictwa w nich zapraszamy wszystkie osoby spragnione wiedzy naukowej i tęskniące za niczym nieskrępowaną, merytoryczną dyskusją! Zawiadomienia o naszych spotkaniach będziemy przysyłać także do wszystkich członków PTA. Będzie nam bardzo miło zobaczyć się z Państwem i porozmawiać!

W 2020 roku członkowie Oddziału opublikowali 8 artykułów naukowych i zaprezentowali wyniki swoich badań w postaci 7 komunikatów na dwóch konferencjach międzynarodowych, które w związku z zaistniałą sytuacją odbyły się za pośrednictwem Internetu: 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020 oraz 28th Aschauer Soiree: “Growth during times of fear and emotional stress”, on-line meeting, 14.11.2020. Realizowane były trzy projekty finansowane przez Narodowe Centrum Nauki oraz Narodowe Centrum Badań i Rozwoju.

W mijającym roku mogliśmy cieszyć się także innymi sukcesami Członków Oddziału. Prof. ucz. dr hab. Tomasz Hanć otrzymał nagrodę indywidualną I stopnia JM Rektora UAM przyznaną za osiągnięcia w pracy naukowej w roku 2019. Ważnym wydarzeniem w życiu Oddziału było uzyskanie przez Panią Małgorzatę Jusiakowską-Piputę stopnia doktora nauk biologicznych. Serdecznie gratulujemy Pani Doktor!

Członkowie Oddziału byli zaangażowani w prace organizacyjne na rzecz rozwoju antropologii w Polsce. Prof. ucz. dr hab. Anita Szwed jest członkinią Komitetu Biologii Organizmalnej Polskiej Akademii Nauk oraz Zarządu Głównego PTA. W pracach Zarządu uczestniczyli także prof. ucz. dr hab. Marta Krenz-Niedbała, jako zastępca przewodniczącego PTA oraz prof. ucz. dr hab. Małgorzata Waszak i prof. ucz. dr hab. Zbigniew Czapla, jako członkowie tego gremium. Dr Magdalena Durda-Masny kontynuowała natomiast swoją pracę na rzecz naszej antropologicznej społeczności jako sekretarz czasopisma *Anthropological Review*.

Działalność organizacyjna Członków Oddziału widoczna jest także na poziomie lokalnym. W 2020 byli oni członkami rad programowych kilku kierunków studiów realizowanych na

Wydziale Biologii Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu, tj.: Biologia, Nauczanie biologii i przyrody, Neurobiologia, Biologia i zdrowia człowieka. Prof. ucz. dr hab. Tomasz Hanć został powołany na członka rektorskiej komisji etycznej ds. badań naukowych prowadzonych z udziałem ludzi oraz, na kolejną kadencję, na pełnomocnika Dziekana Wydziału Biologii UAM ds. studentów i doktorantów z niepełnosprawnościami.

Publikacje naukowe:

Czapla Z., Liczbińska G., Piontek J., Malina R.M. 2020. In utero undernourishment during WWII: Effects on height and weight of young adult women. *Anthropological Review* 83(1):19–29.

John A., Goździk-Spychalska J., Durda-Masny M., Czaiński W., Gębala M., Wlizio J., Batura-Gabryel H., Szwed A. 2020. Body composition and lung function in adults with Cystic Fibrosis. *Anthropological Review* 83(3):239–250.

Dmitrzak-Węglarz M., Tyszkiewicz-Nwafor M., Duda J., Paszyńska E., Matuszak-Wojciechowska L., Hanć T., Bryl E., Mamrot P., Dutkiewicz A., Słopeń A. 2020. Abnormal body weight and food-related behavior in school-aged children as measured by the Children's Binge Eating Disorder Scale. *Clinical Child Psychology and Psychiatry* 25(2):304–319.

Durda-Masny M., Szwed A., Litwiniuk Z., Jarząbek-Bielecka G., Hanć T., Czapla Z., Kaczmarek M. 2020. Time intervals between the age at menarche and the onset of sexual activity in Polish women born between 1959 and 2001. *American Journal of Human Biology* DOI:10.1002/ajhb.23436.

Greenhill L. L., Swanson J. M., Hechtman L., Waxmonsky J., Arnold L. E., Molina B. S. G., Hinshaw S. P., Jensen P. S., Abikoff H. B., Wigal T., Stehli A., Howard A., Hermanussen M., Hanć T., MTA Cooperative Group. 2020. Trajectories of Growth Associated With Long-Term Stimulant Medication in the Multimodal Treatment Study of Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder. *Journal of American Academy of Child and Adolescent Psychiatry* 59(8):978–989.

Hnatyszyn A., Szalata M., Skrzypczak-Zielinska M., Wielgus K., Stanczyk J., Dziuba I., Mikstacki A., Dobrowolska A., Waszak M., Hnatyszyn P. T., Słomski R. 2020. DNA variants in *Helicobacter pylori* infected patients with chronic gastritis, dysplasia and gastric cancer. *Advances in Medical Sciences* 64(1):79–84.

Paszyńska E., Dmitrzak-Węglarz M., Perczak A., Gawriolek M., Hanć T., Bryl E., Mamrot P., Dutkiewicz A., Roszak M., Tyszkiewicz-Nwafor M., Słopeń A. 2020. Excessive weight gain and dental caries experience among children affected by ADHD. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17, 5870, DOI:10.3390/ijerph17165870.

Wendt M., Cieślik K., Lewandowski J., Waszak M. 2020. Effectiveness of combined general rehabilitation gymnastics and muscle energy techniques in older women with chronic low back pain. *BioMed Research International* DOI:10.1155/2019/2060987.

Komunikaty konferencyjne:

Bryl E., Hanć T., Mamrot P., Dmitrzak-Węglarz M., Dutkiewicz A., Słopeń A. Is Stress Related to Sleep Disorders and Body Composition of Children? 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Czapla Z., Liczbińska G., Piontek J., Malina R.M. 2020. Long-term effects of undernourishment in utero during WWII on final height and weight status of young adult women. 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Durda-Masny M., Szwed A. Birth weight and the course of linear growth during puberty in boys. 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Hanć T., Bryl E., Szczesniewska P., Dutkiewicz A., Dmitrzak-Węglarz M., Słopeń A. Adverse childhood experiences and weight status in school-age children. 28th Aschauer Soiree: "Growth during times of fear and emotional stress", 14.11.2020. On-line meeting.

Mamrot P., Hanć T., Bryl E., Dmitrzak-Węglarz M., Dutkiewicz A., Słopeń A. Does breastfeeding duration affects children's body composition at school-age? 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Ratajczak J., Hanć T. An association between electrodermal activity profile, growth rate and nutritional status. 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Szwed A., Durda-Masny M. Age at menarche and selected markers of an adolescent growth spurt in girls born small for gestational age. 7th International Conference on Nutrition and Growth, Virtual conference, London, 27-29.08.2020.

Granty realizowane w 2020 roku

Projekt NCBiR POWER.03.01.00-IP.08-00-UMO/17 pt.: „Świat przyrody obszarem myślenia i działania Młodych Odkrywców na Wydziale Biologii UAM” realizowany w ramach Programu Operacyjnego Wiedza Edukacja Rozwój. Współfinansowany ze środków Europejskiego Funduszu Społecznego. Termin realizacji: 2018-10-01 do 2020-12-30. Kierownik: Prof. ucz. dr hab. Z. Czapla.

„Czynniki genetyczne i deficyty funkcji wykonawczych jako podłoże zwiększonego ryzyka otyłości u dzieci z nadpobudliwością psychoruchową z deficytem uwagi (Attention-Deficit/Hyperactivity Disorder, ADHD)”, grant NCN nr: 2016/21/B/NZ5/00492. Projekt realizowany przez konsorcjum Uniwersytetu Medycznego im. Karola Marcinkowskiego w Poznaniu i Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu. Kierownik: dr hab. A.

Dmitrzak-Węglarz, główny wykonawca i koordynator po stronie UAM: Prof. ucz. dr hab. T. Hanć.

„Wpływ rodzaju karmienia na rozwój mikrobioty jelitowej u dzieci urodzonych z za małą masą ciała w stosunku do wieku płodowego (SGA)”, grant NCN nr: 2020/04/X/NZ7/00308 w ramach konkursu Miniatura 4. Kierownik działania naukowego: dr Magdalena Durda-Masny

**Sprawozdanie z udziału Członków Oddziału
w 7th International Conference on Nutrition and Growth,
Virtual conference, London, 27-29.08.2020.**

W dniach 27-29 sierpnia 2020 roku miała miejsce 7., i jednocześnie pierwsza w historii tego wydarzenia, w pełni wirtualna edycja międzynarodowej konferencji „*International Conference on Nutrition & Growth*” zrzeszająca sympatyków rozwoju i żywienia dzieci z całego świata. Oprawa wizualna i przygotowanie techniczne platformy, na której odbywała się konferencja spełniała najśmielsze oczekiwania.

Oral Presentations

469 - AGE AT MENARCHE AND SELECTED MARKERS OF ADOLESCENT GROWTH SPURT IN GIRLS SMALL FOR GESTATIONAL AGE (ID 309)

Session Type: Oral Presentations
 Session Name: Oral Presentations Session 4: Childhood & Adolescence I
 Date: 28.08.2020, Friday
 Session Time: 18:00 - 19:30
 Room: Recorded Sessions hall A
 Presenter: Anita Szwed, Poland
 Lecture Time: 18:23 - 18:33
 Session Webcast Short Label: Yes

[Abstract](#) [Webcast](#)

Oral Presentations Session 4: Childhood & Adolescence I

469 - AGE AT MENARCHE AND SELECTED MARKERS OF ADOLESCENT GROWTH SPURT IN GIRLS SMALL FOR GESTATIONAL AGE (ID 309)
 Anita Szwed, Poland

**Age at menarche
and selected markers
of an adolescent growth
spurt in girls born small for
gestational age**

Anita Szwed, Magdalena Durda-Masny
Institute of Human Biology and Evolution,

Presenter Of 1 Presentation

[Conference Calendar](#)

Oral Presentations

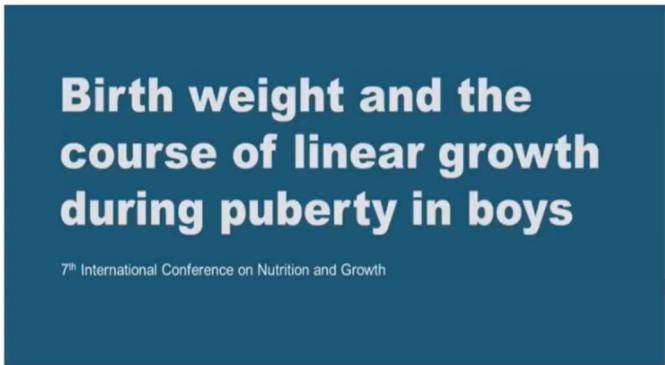
468 - BIRTH WEIGHT AND THE COURSE OF LINEAR GROWTH DURING PUBERTY IN BOYS (ID 311)

Session Type: Oral Presentations
 Session Name: Oral Presentations Session 4: Childhood & Adolescence I
 Date: 28.08.2020, Friday
 Session Time: 18:00 - 19:30
 Room: Recorded Sessions hall A
 Presenter: Magdalena Durda-Masny, Poland
 Lecture Time: 18:13 - 18:23
 Session Webcast Short Label: Yes

[Abstract](#) [Webcast](#)

Oral Presentations Session 4: Childhood & Adolescence I

468 - BIRTH WEIGHT AND THE COURSE OF LINEAR GROWTH DURING PUBERTY IN BOYS (ID 311)
 Magdalena Durda-Masny, Poland

**Birth weight and the
course of linear growth
during puberty in boys**

7th International Conference on Nutrition and Growth

Z pozostałymi pracami członków naszego oddziału można było zapoznać się w trakcie sesji e-posterowej.

LONG-TERM EFFECTS OF UNDERNOURISHMENT IN UTERO DURING WWII ON FINAL HEIGHT AND WEIGHT STATUS OF YOUNG ADULT WOMEN.

Presentation Topic 05. Other

Authors Zbigniew Czapla, Poland, Grazyna Liczbińska, Poland, Janusz Piontek, Poland, Robert M. Malina, United States of America

« Previous Poster

Next Poster »

LONG-TERM EFFECTS OF UNDERNOURISHMENT IN UTERO DURING WWII ON FINAL HEIGHT AND WEIGHT STATUS OF YOUNG ADULT WOMEN.

DOES BREASTFEEDING DURATION AFFECTS CHILDREN'S BODY COMPOSITION AT SCHOOL-AGE?

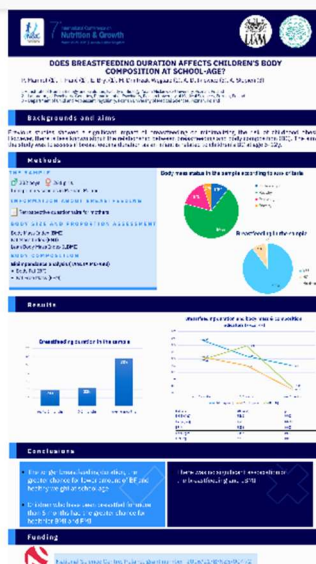
Presentation Topic 04. Obesity

Authors Paula Mamrot, Poland, Tomasz Hanć, Poland, Ewa Bryl, Poland, Monika Dmitrak-Węglarz, Poland, Agata Dutkiewicz, Poland, Agnieszka Słopeń, Poland

« Previous Poster

Next Poster »

DOES BREASTFEEDING DURATION AFFECTS CHILDREN'S BODY COMPOSITION AT SCHOOL-AGE?

AN ASSOCIATION BETWEEN ELECTRODERMAL ACTIVITY PROFILE, GROWTH RATE AND NUTRITIONAL STATUS.

Presentation Topic 03. Childhood & Adolescence

Authors Joanna Ratajczak, Poland, Tomasz Hanć, Poland

« Previous Poster

Next Poster »

AN ASSOCIATION BETWEEN ELECTRODERMAL ACTIVITY PROFILE, GROWTH RATE AND NUTRITIONAL STATUS.

Sprawozdanie z konferencji przygotowała mgr Joanna Ratajczak

ODDZIAŁ GDAŃSKI

Na zebraniu Oddziału PTA w Gdańsku w dniu 05.02.2020 udzielono absolutorium ustępującemu zarządowi i wybrano władze na kolejną kadencję 2020-2024. Przewodniczącą ponownie wybrano dr hab. Barbarę Duda-Biernacka, prof. ucz. vice-przewodniczącą została dr Aleksandra Pudło, sekretarzem dr Ewa Wójtowicz, a skarbnikiem mgr Magdalena Piernicka. W związku z sytuacją epidemiczną kolejne zaplanowane zebrania nie odbyły się.

Publikacje:

Budnik-Przybylska D., Laskowski R., Pawlicka P., Anikiej-Wiczenbach P., Lada-Masko A., Szumilewicz A., et al. 2020. Do Physical Activity and Personality Matter for Hair Cortisol Concentration and Self-Reported Stress in Pregnancy? A Pilot Cross-Sectional Study. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(21).

Cymek L., Kopecky M., Rożnowski F., Zaworski B. 2020. Anatomiczno-antropologiczne badania szczątków kostnych ludności pogrzebanej na cmentarzysku w Kamienicy Szlacheckiej, gmina Stężyca, pow. kartuski, woj. pomorskie. (w:) *Kamienica Szlachecka cmentarzysko kultury wielbarskiej na Pojezierzu Kaszubskim*. Tuszyńska M. (red.), Muzeum Archeologiczne w Gdańsku, 2020, 123–142.

Erdmann W.S. 2020. Systematics of biomechanics. *MOJ Applied Bionics and Biomechanics* (in print).

Erdmann W.S., Aschenbrenner P., Dancewicz-Nosko D., Kowalczyk R., Urbański R. 2020. University laboratory of biomechanics and sport analytics and engineering in Gdansk as an important science institution. *MOJ Applied Bionics and Biomechanics* 4(1):8–13.

Erdmann W.S., Aschenbrenner P., Giovanis V. 2020. Modern technology assists disabled competitors: the first „Cybathlon” special competition in Zurich. *Acta of Bioengineering and Biomechanics* 22(3):69–75.

Erdmann W.S., Kowalczyk R. 2020. Basic inertial quantities including multi-segment trunk of fit, young males obtained based on personalized data. *Journal of Biomechanics* 106. DOI: 10.1016/j.jbiomech.2020.109794.

Erdmann W.S., Suchanowski A., Zieliński P., Urbański R. 2020. Preventive medical care against wrong elite long distance running. *Annals of Sports Medicine and Research* (in print).

Ignasiak Z., Sebastjan A., Sławińska-Ochla T., Skrzek A., Czarny W., Król P., Rzepko M., Duda-Biernacka B., Marchewka A., Filar-Mierzwa K., Nowacka-Dobosz S., Dobosz J., Umiastowska D. 2020. Functional fitness normative values for elderly polish population. *BMC Geriatrics* 20:1–9.

Jaworska J., Rodziewicz-Flis E.A., Kortas J.A., Kozłowska M., Micielska K., Babińska A., Laskowski R., Lombardi G., Ziemann E. 2020. Short-term resistance training supported by whole-body cryostimulation induced a decrease in myostatin concentration and an increase in isokinetic muscle strength. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17(15):1–17.

Kortas J.A., Ziemann E., Juszcak D., Micielska K., Kozłowska M., Prusik K., Prusik K., Antosiewicz J. 2020. Iron status in elderly women impacts myostatin, adiponectin and osteocalcin levels induced by nordic walking training. *Nutrients* 12(4):1–11.

Skalski D., Duda-Biernacka B., Kowalski D., Zwara R. (red.) 2020. Medycyna i zdrowie: wybrane aspekty ratownictwa. T. 4. Wydawnictwo Uczelniane Akademii Wychowania Fizycznego i Sportu im. Jędrzeja Śniadeckiego, Gdańsk.

Micielska K., Kortas J.A., Gmiat A., Jaworska J., Kozłowska M., Lysak-Radomska A., Rodziewicz-Flis E., Zychowska M., Ziemann E. 2020. Habitually inactive physically - a proposed procedure of counteracting cognitive decline in women with diminished insulin sensitivity through a high-intensity circuit training program. *Physiology & Behavior*.

Morozova I., Kasianov A., Bruskin S., Neukamm J., Molak M., Batieva E., Pudło A., Rühli F.J., Schuenemann V.J. 2020. New ancient Eastern European *Yersinia pestis* genomes illuminate the dispersal of plague in Europe. *Philosophical Transactions of the Royal Society of London. Series B: Biological Sciences* 375(1812):20190569.

Piernicka M.A., Duda-Biernacka B., Błudnicka M., Szumilewicz A.N. 2020. The characteristics of the pelvic floor muscle training programs used in experimental studies with surface electromyography in non-pregnant women: a systematic review. *Iranian Journal of Public Health* 49(6):1022–1032.

Pudło A. 2020. Aspekt antropologiczny neolitycznego cmentarzyska w Brodach Pomorskich. w: *Wczesny i środkowy neolit na Pojezierzu Starogardzkim w świetle badań nad dolną Wierzycą i Janką*. O. Felczak (red.).

Rożnowski F., Cymek L. 2020. Analiza antropologiczna przepalonych szczątków kostnych z wczesnej epoki żelaza, faza wielkowiejska, odkrytych na cmentarzysku w miejscowości Dąbie stan. 27, gm. Bytów, woj. pomorskie. w: *Gdańskie Studia Archeologiczne*, nr 8. Dąbal J., Strobin A., Szczepanek K. (red.), UG (w druku).

Rożnowski F., Kopecky M., Cymek L. 2020. Wyniki badań anatomiczno-antropologicznych ludzkich szczątków kostnych ludności kultury pomorskiej wydobytych na cmentarzysku w Czosnowie, gm. Przechlewo, woj. pomorskie, Polska (stanowisko 35). w: *Archaeologica Pomeranica Musealia, Studia z okazji 80 urodzin Ignacego Skrzypka*. Kasprzak A. Kuczkowski A., Krzepakowski M. (red.), Koszalin, w druku.

Szumilewicz A., Kuchta A., Kranich M., Dornowski M., Jastrzębski Z. 2020. Prenatal high-low impact exercise program supported by pelvic floor muscle education and training decreases the life impact of postnatal urinary incontinence: A quasiexperimental trial. *Medicine* 99(6):e18874.

Inne wydarzenia

- Dr hab. Barbara Duda-Biernacka, prof. ucz. – została prorektorem ds. Kształcenia i Rozwoju na drugą kadencję 2020-2024.
- Promocje doktorskie: 16 grudnia 2020r. odbędzie się obrona pracy doktorskiej mgr Sławomira Ciewierni – promotor – dr hab. Barbara Duda-Biernacka, prof. ucz.
- Mgr Katarzyna Micielska była stypendystką w grantu Narodowego Centrum Nauki OPUS_13 nr 2017/25/B/NZ7/02309, pod tytułem: Efekty krótkoterminowe i długoterminowe ogólnoustrojowej krioterapii na wrażliwość na działanie insuliny w grupie osób z nadwagą - badania translacyjne z uwzględnieniem zmian indukowanych zimnem i treningiem na regulację hormonalną metabolizmu pod kierownictwem prof. dr hab. Ewy Ziemann.

Oddział Gdański PTA
Sekretarz: dr Ewa Wójtowicz

ODDZIAŁ KRAKOWSKI

Zakład Antropologii Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie

Realizacja projektu naukowego „Dziecko Krakowskie 2020”

Badania nad trendami sekularnymi oraz przebiegiem ontogenezy wśród dzieci i młodzieży pochodzących z Krakowa mają daleko sięgającą tradycję.

Systematyczny monitoring rozwoju wśród dzieci i młodzieży w populacji krakowskiej prowadzony jest bowiem przez Zakład Antropologii Akademii Wychowania Fizycznego w Krakowie już od blisko 50 lat. Wcześniejsze badania przeprowadzono w latach: 1971, 1983, 2000 oraz 2010.

Rozpoczęte w roku 2018 badania podjęte w ramach projektu „Dziecko krakowskie 2020” stanowią zatem, piątą już z kolei analizę, obejmującą swym zasięgiem tak liczne próby dzieci z Krakowa. W roku 2020 realizowana była część badań obejmująca młodzież licealną (wiek 16-19 lat), podczas gdy w latach wcześniejszych (tj. 2018 i 2019) obejmowały one, kolejno, dzieci przedszkolne oraz dzieci i młodzież uczęszczające do szkół podstawowych.

Wykonywane w ramach projektu badania obejmują pomiar 35 cech antropometrycznych, jak również próby sprawnościowe. Przeprowadzana jest również ankieta umożliwiająca uzyskanie danych dotyczących środowiska rozwoju badanych (zarówno wewnątrz- jak i zewnątrzmacicznego) oraz statusu socjoekonomicznego i stylu życia ich rodziny. Całość przeprowadzonych badań pozwala więc na uzyskanie bardzo szerokiego spektrum informacji, obejmujący przeważającą część okresu rozwojowego.

Wyniki prowadzonych badań stanowią podstawę licznych opracowań publikowanych w czasopiśmie naukowych oraz prezentowane są na wiecu konferencjach o zasięgu krajowym, jak i międzynarodowym. Pozwoliły one na zaobserwowanie wielu istotnych zjawisk związanych z rozwojem osobniczym, dotyczących m.in. kształtowania się rozmiarów, proporcji oraz składu ciała, a także sprawności motorycznej dzieci i młodzieży.

W związku z pandemią Sars-Cov-2 ostatnia faza badań przerwana została w marcu 2020 roku. Zostanie ona jednak ponownie rozpoczęta po ustabilizowaniu się sytuacji epidemiologicznej.

Przeprowadzona dotychczas analiza wyników uzyskanych w grupie dzieci przedszkolnych w najnowszej edycji badań „Dziecko krakowskie” pozwoliła zaobserwować zmniejszenie częstości występowania nadmiernej oraz niedostatecznej masy ciała, jak również jego nadmiernego otluszczenia. Były to zjawiska związane także z ujemnymi trendami sekularnymi dotyczącymi wartości wskaźnika BMI oraz ogólnego udziału tkanki tłuszczowej w składzie ciała. Dzieci przedszkolne badane w roku 2018 charakteryzowały się także mniejszymi ogólnymi wymiarami ciała, niż ich rówieśnicy z kohorty roku 2008. Było to związane z większą gracynościami szkieletu, mniejszą wysokością i masą ciała, niższą zawartością tkanki mięśniowej, obwodami ciała, czy wymiarami szerokościowymi, obserwowanymi wśród współczesnych dzieci. Jednocześnie, u dzieci przedszkolnych badanych w roku 2018, w porównaniu do kohorty z roku 2008, odnotowano niekorzystne tendencje w kierunku otluszczenia centralnego (androidalnego), które odzwierciedlone były przede zmianami wskaźnika WHR oraz wskaźników dystrybucji tkanki tłuszczowej.

Występujące w latach 2008-2018 zmiany odnosiły się także do sprawności motorycznej badanych dzieci. Dotyczyły one wszystkich analizowanych prób sprawnościowych, choć kierunki odnotowanych dla nich przemian międzypokoleniowych były zróżnicowane, co prawdopodobnie związane było ze zmianą we wzorcu aktywności fizycznej badanych dzieci.

Jednymi z czynników wpływających na opisane powyżej zmiany są pozytywne przemiany obejmujące sytuację socjoekonomiczną kraju, a także styl życia polskiego społeczeństwa. Zostały one zaobserwowane, choć w dość niewielkim nasileniu, także wśród poszczególnych rodzin w obecnym badaniu i odnosiły się, między innymi, do poprawy statusu materialnego i zawodowego rodziców dzieci. Jednocześnie zaobserwowane zostało także zwiększenie częstości narodzin dzieci wśród kobiet po 35. roku życia, współistniejące z ogólnym podwyższeniem średniego wieku obojga rodziców. Zjawisko to może być związane z podwyższonym ryzykiem nieprawidłowego przebiegu ciąży, jak również szeregu chorób i wrodzonych wad rozwojowych takich jak zespół Downa czy autyzm.

Uzyskane stopnie i tytułu naukowe

Magdalena Żegleń - „Międzygeneracyjne zmiany budowy ciała i poziomu sprawności motorycznej dzieci przedszkolnych z Krakowa” – obrona pracy doktorskiej, Wydział WFiS, AWF Kraków, wrzesień 2020, promotor: dr hab. Łukasz Kryst, prof. ucz. ***Serdecznie gratulujemy!***

Zakład Antropologii Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie

Pracownicy Zakładu Antropologii IZiBB Uniwersytetu Jagiellońskiego w Krakowie, dr Beata Cienkosz-Stepańczak oraz mgr Barbara Mnich na zaproszenie archeolog dr Jadwigi Lewandowskiej z Muzeum Ziemi Dobrzyńskiej oraz przy współpracy z UKSW w Warszawie przeprowadzili eksplorację grobów oraz badania antropologiczne wczesnośredniowiecznego cmentarzyska w Starorypinie (pierwszy Rypin). Pochowani tam zostali pierwsi budowniczcy rypińskiego grodu. Okrycie tej nekropoli na ziemi dobrzyńskiej, może wnieść bardzo ważne informacje o populacji wczesnośredniowiecznej tego obszaru. Podczas badań w 2020 roku, odkryto 21 wczesnośredniowiecznych grobów, z których część, głównie groby kobiet i dzieci, charakteryzowało bogate wyposażenie.

Dr Jadwiga Lewandowska (organizator wykopalisk), Dr Beata Cienkosz-Stepańczak, Mgr Barbara Mnich oraz studentki UKSW.

Ponadto dr hab. Henryk Głab zaangażował się w eksplorację i opracowanie antropologiczne szczątków Księżnej Ludgardy Jabłonowskiej z Tyszkiewiczów (1826-1904) pochowanych w krypcie Kaplicy w Czarnolesie na terenie posiadłości należącej wcześniej do rodziny Kochanowskich.

Zmumifikowane szczątki Księżnej Ludgardy Jabłonowskiej

Od początku roku akademickiego przy Zakładzie Antropologii UJ znów prężnie działa Koło Antropologów UJ, którego prezesem jest Katarzyna Węgrzyn a opiekunem dr Beata Cienkosz-Stepańczak. Pandemia nie spowolniła działań Koła a jedynie przeniosła je do internetu. Studenci organizują spotkania i debaty, które cieszą się dużym zainteresowaniem w społeczności akademickiej. Ponadto zostało wznowione wydawanie czasopisma studencko-doktoranckiego *Antropogen*, na które Koło otrzymało dofinansowanie z Rady Kół Naukowych. Najnowszy numer czasopisma jest dostępny na stronie <https://www.facebook.com/AntropogenUJ/>. Serdecznie zapraszamy wszystkich studentów antropologii o przysyłanie artykułów do marcowego numeru. W planach studenci mają wiele inicjatyw i projektów.

Publikacje:

W roku 2020 Członkowie Oddziału Krakowskiego PTA byli autorami lub współautorami następujących publikacji:

Suder A., Jagielski P., Piórecka B., Płonka M., Makiel K., Siwek M., Wronka I., Janusz M. 2020. Prevalence and factors associated with thinness in rural Polish children. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 17, 2368.

Makiel K., Suder A., Kasza S., Kubasiak K. 2020. Body composition and dietary patterns in professional and amateur bodybuilders. *Anthropological Review* 83(2):225–238.

Forczek W., Yvanenko Y., Salamaga M., Sylos-Labini F., Frączek B., Masłoń A., Curyło M., Suder A. 2020. Pelvic movements during walking throughout gestation - relationship between morphology and kinematic parameters. *Clinical Biomechanics* 71:146–151.

Kozioł-Kozakowska A., Piórecka B., Suder A. Jagielski P. 2020. Body composition and a morning hydration state in Polish children - a cross-sectional study. *Int. J. Environ. Res. Public Health* 17(19):7181.

Kryst Ł., Żegleń M., Dasgupta P., Saha R., Das R., Das S. 2020. Secular changes in limb lengths and proportions from 1952 to 2011 in children, adolescents, and young adults from Kolkata (India). *Am J Hum Biol.* 32(2):e23335. DOI:10.1002/ajhb.23335.

Żegleń M., Marini E., Cabras S., Kryst Ł., Das R., Chakraborty A., Dasgupta P. 2020. The relationship among the age at menarche, anthropometric characteristics, and socio-economic factors in Bengali girls from Kolkata, India. *Am J Hum Biol.* 32(4):e23380. DOI: 10.1002/ajhb.23380.

Kryst Ł., Żegleń M., Das S., Dasgupta P., Saha R., Das R. 2020. Intergenerational changes in adiposity and fat distribution from 1982 to 2011 in male children and adolescents from Kolkata (India). *Pediatr Obes.* 15(2):e12585. DOI: 10.1111/ijpo.12585.

Żegleń M., Kryst Ł., Kowal M., Woronkiewicz A., Sobiecki J. 2020. Changes in the prevalence of overweight/obesity and adiposity among pre-school children in Kraków, Poland, from 2008 to 2018. *J Biosoc Sci.* 52(6):895–906.

Żegleń M., Kryst Ł., Dasgupta P., Saha R., Das R., Das S. 2020. Time trends in mid-upper-arm anthropometry from 1982 to 2011 in male children and adolescents from Kolkata, India. *J Biosoc Sci.* 19:1–11. DOI: 10.1017/S0021932020000048.

Żegleń M., Kryst Ł., Kowal M., Woronkiewicz A. 2020. Changes in Physical Fitness Among Preschool Children From Kraków (Poland) From 2008 to 2018. *J Phys Act Health.* 9:1–8. DOI: 10.1123/jpah.2020-0199.

J. Marchewka, K. Mrozek, B. Leszczyński, A. Wróbel, H. Głąb. Variability in the number of infraorbital foramina in rhesus macaques (*Macaca mulatta*) and cynomolgus macaques (*Macaca fascicularis*). 2020. *Anat Rec.* 1–14.

K. Mrozek, J. Marchewka, B. Leszczyński, A. Wróbel, H. Głąb. Variability in the number of mental foramina in the African Green monkey (Grivet) (*Chlorocebus aethiops*). 2020 . *Zoomorphology* 139, 393–405

Lisowska-Gaczorek, A., Szostek, K., Pawlyta, J., & Cienkosz-Stepańczak, B. (2020). Oxygen isotopic fractionation in rat bones as a result of consuming thermally processed water – bioarchaeological applications, *Geochronometria*, 47(1), 1-12.

Mnich B., Mueller-Bieniek A., Nowak M., Wilczyński J., Pospuła S., Szostek K. 2020. Terrestrial diet in prehistoric human groups from southern Poland based on human, faunal and botanical stable isotope evidence. *Journal of Archaeological Science: Reports* 32:102382.

Tomczyk J., Szostek K., Lisowska-Gaczorek A., Mnich B., Zalewska M., Trzeciecki M., Olczak-Kowalczyk D. 2020. Dental caries and isotope studies in the population of Radom (Poland) between the 11th and 19th centuries. *Int J Osteoarchaeol.* 30(6):778–788.

Głąb H., Haduch E., Kołodziej M. 2019. Appendix 1. An anatomical and anthropological study of skeletons from pit 189 in the Lusatin culture settlement in Kornice, Racibórz district. w: Przybyła M.S., Dziągiewski K. (red.) *Chasing Bronze Age rainbows. Studies on hoards and related phenomena in prehistoric Europe in honour of Wojciech Blajer. Prace Archeologiczne* 69:133–140.

Sancilio A., Jasienska G., Panter-Brick C., Ziomkiewicz A., Nenko I., Bribiescas R.G. 2020. Accelerated senescence as a cost of reproduction: Testing associations between oxidative stress and reproductive effort in rural and urban women. *Am J Hum Biol.* e23537. <https://doi.org/10.1002/ajhb.23537>

Marcinkowska U.M., Ziomkiewicz A., Kleisner K. et al. 2020. Oxidative stress as a hidden cost of attractiveness in postmenopausal women. *Sci Rep* 10: 21970. <https://doi.org/10.1038/s41598-020-76627-9>

Magdalena Żegleń

ODDZIAŁ BYDGOSKI

Sytuacja epidemiologiczna związana z ogólnoswiatową pandemią wyraźnie wpłynęła na aktywność członków naszego oddziału, zarówno w zakresie organizacji i udziału w konferencjach naukowych jak również działalności na rzecz środowiska. Wpłynęła także na nieznaczne zmniejszenie liczby członków, co na szczęście jest jedynie skutkiem obserwowanej w społeczeństwie tendencji wcześniejszego korzystania z świadczeń emerytalnych. Członkowie oddziału swą działalność naukową ograniczyli więc do prac związanych z publikacją wyników zrealizowanych wcześniej badań. Tym samym, tegorocznym efektem działalności naukowo-badawczej członków naszego oddziału są publikacje zamieszczone w poniższym wykazie. Wartym uwagi wydaje się również fakt uzyskania przez członka naszego oddziału mgr Tomasza Koczorskiego funkcji biegłego w dziedzinie antropologii fizycznej i medycyny sądowej przy Sądzie Okręgowym w Bydgoszczy na kadencję 2020/2025.

Publikacje:

Napierała M., Szark-Eckardt M., Kuska M., Pezala M., Żukowska H. 2020. *Cechy somatyczne i zdolności motoryczne uczniów w wieku 17-19 lat z bydgoskich szkół*. Uniwersytet Kazimierza Wielkiego, Bydgoszcz, s.142.

Dmitruk K., Gałązka M., Cieślicka M., Soszyński D., Stępiak R., Klimczyk M., Iermakov S.S. 2020. Comparison of the standing balance between pole vaulters and soccer players in preseason and postseason. *Physical Education of Students* 24(2):92–99.

Mieszkowski J., Stankiewicz B., Kochanowicz A., Niespodziński B., Borkowska A., Antosiewicz J. 2020. Effect of Ischemic Preconditioning on Marathon-Induced Changes in Serum Exerkine Levels and Inflammation: *Frontiers in Physiology* 11, 571220.

Kotarska K., Nowak L., Szark-Eckardt M., Nowak M.A. 2020. Motivational effect of objectives in practicing karate, boxing, football and wheelchair basketball: *Archives of Budo* 16:27–41.

Pasek M., Szark-Eckardt M., Wilk B., Zuzda J., Żukowska H., Opanowska M., Kuska M., Dróżdż R., Kuśmierczyk M., Sakłak W., Kupcewicz E. 2020. Physical Fitness as Part of the Health and Well-Being of Students Participating in Physical Education Lessons Indoors and Outdoors. *International Journal of Environmental Research and Public Health* 17:309.

Milewska A., Duda J., Jasińska N., Klimczyk M., Skaliy A., Kutek T. 2020. Rekreacyjna aktywność fizyczna studentów kierunków medycznych. W: *Współczesne trendy rozwoju rekreacji i rehabilitacji w XXI wieku*. Kokhan S., Skaliy A. (red.), Wyższa Szkoła Gospodarki, Bydgoszcz; s. 106–126.

Kuska M., Pasek M., Szark-Eckardt M. 2020. Self-esteem of physical education students within didactic and educational skills depending on the mode of study against evaluation by placement supervisors. *Central European Journal of Sport Sciences and Medicine* 31(3):125–134.

Eksterowicz J., Napierała M. 2020. Sexual dimorphism of the selected somatic features of students attending physical education course in Kazimierz Wielki University during the years 2006-2017. *Journal of Physical Education and Sport* 20(1):242–248.

Mieszkowski J., Stankiewicz B., Kochanowicz A., Niespodziński B., Kowalik T., Żmijewski M., Kowalski K., Rola R., Bieńkowski T., Antosiewicz J. 2020. Ultra-Marathon-Induced Increase in Serum Levels of Vitamin D Metabolites: A Double-Blind Randomized Controlled Trial. *Nutrients* 12:3629.

Esmailzadeh S., Farzizadeh R., Kalantari H-A., Mahmoudi A., Dziembowska I., Kostencka A., Narimani M., Aghajani S. 2020. Is obesity associated with impaired reaction time in youth? *Eating and Weight Disorders - Studies on Anorexia, Bulimia and Obesity* 25:415–425.

Lewandowski A., Sarwińska J., Siedlaczek M., Piekorz Z. 2020. 10-Year Longitudinal Changes in Fitness Parameters in Physiotherapy Students. *BioMed Research International* DOI:10.1155/2020/7154797.

ANTHROPOLOGICAL REVIEW

ukazuje się od 1926 i jest kontynuacją tytułów:

Przegląd Antropologiczny (tomy 1–63),

Przegląd Antropologiczny – Anthropological Review (tomy 64–69)

wydawca: Polskie Towarzystwo Antropologiczne

p-ISSN: 1898-6773

e-ISSN: 2083-4594

ICV 2014: 8.86

Lista MNiSW: 40 punktów

Materiały do publikacji winny być przygotowane zgodnie z zamieszczoną niżej instrukcją (AR_Instrukcja_dla_Autorow.pdf) i przesłane drogą elektroniczną pod adres: anthrev@amu.edu.pl. Po wstępnej ocenie dokonanej przez Redaktorów, poddawane są recenzjom wydawniczym wykonywanym przez specjalistów z kraju i zagranicy.

Open Access License:

This journal provides immediate open access to its content under the [<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/> | Creative Commons BY 4.0 license]. Authors who publish with this journal retain all copyrights and agree to the terms of the above-mentioned CC BY 4.0 license.

Financial support:

Published with the financial help of the Ministry of Science and Higher Education, Republic of Poland.

Digitalization of the manuscripts accepted for publication in Anthropological Review in 2019, providing DOI and access to four issues of the volume 82 (altogether 32 papers) 2019 on the De Gruyter platform; financed within the agreement No. 901/P-DUN/2019 from the resources of the Minister of Science and Higher Education for the activities disseminating science.

Abstracted/Indexed by: Abstracts in Anthropology; CABI – Global Health; EBSCO Discovery Service; Elsevier – SCOPUS; Index Copernicus (Medical Science Int.); ProQuest – Biological Sciences Journals; ProQuest – Health and Medical Complete; Thomson Reuters – Zoological Record; Ulrich's Periodicals Directory/ulrichsweb; WorldCat (OCLC)

ISSN 1898-6773

Źródła finansowania:

Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego

Digitalizacja artykułów Anthropological Review t. 82, 2019 r. i ich publikacja elektroniczna na platformie DeGruyter Open- zadanie finansowane w ramach umowy 901/P-DUN/2019 ze środków Ministra Nauki i Szkolnictwa Wyższego przeznaczonych na działalność upowszechniającą naukę

DANE KONTAKTOWE CZASOPISMA

Adres redakcji

Instytut Antropologii, Uniwersytet im. Adama Mickiewicza, ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614
Poznań

tel: 618295759, fax: 618295730, skype: Anthropological Review

e-mail: anthrev@amu.edu.pl

prof. dr hab. Sławomir Koziel

Instytut Immunologii i Terapii Doświadczalnej im. Ludwika Hirszfelda, Zakład Antropologii
Polska Akademia Nauk

ul. Rudolfa Weigla 12, 53-114 Wrocław

tel: 071 343 86 75

e-mail: anthrev@amu.edu.pl

dr Magdalena Durda-Masny

Instytut Biologii i Ewolucji Człowieka

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza

ul. Uniwersytetu Poznańskiego 6, 61-614 Poznań,

tel: 618295709, fax: 618295730,

e-mail: anthrev@amu.edu.pl